

127 16. EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Kolmapäeval, 23. okt. 1974

Nr. 83 (3971)

16. aastakäik

Kuhu president Päts maeti jääb saladusse

NEW YORK (VES) – New Yorgi Eesti Majja saabus Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu nimele Genfis Rahvusvahelise Punase Risti järjekordne kiri president Konstantin Pätsi saatuse küsimuses. Ülemaailmne asutis Genfis kirjutab: "Meie informeerime teid, et õnnetul kombel meie ei olnud suutelised saavutama informatsiooni koha kohta, kuhu hr. Konstantin Päts on maetud. Meie korrespondendid N. Liidus, Punase Risti ja Punase Poolkuu Ühingute Liit, teatasid meile, et täiendav informatsioon ei ole saadaval. Meie kahetseme väga, et meie ei saa teile kaasa aidata."

Kiri oli vastuseks Ü. E. Kesknõukogu kirjale 30. juulist milles taotleti andmeid ka president Konstantin Pätsi ja tema poja Viktor Pätsi suuremise kohta ja haa asukoha kohta.

Teatavasti alustas Ü. E. Kesknõukogu seoses Konstantin Pätsi Aastaga aktiooni presidendil saatuse selgitamiseks, saates Rahvusvahelise Punase Risti Genfis vastava kirja.

Viimaselt saabuski vastus, millega teatati mitte üksi presidendil enda, vaid ka tema poja Viktori surma päev ja aasta.

Kesknõukogu palus Rahvusvahelist Punast Risti andmete kogumist jätkata, märkides esimehe Alfred J. Andersoni allkirja kandvas kirjas, et kui nõukogude asutistel oli teada president Konstantin Pätsi suuremise aeg, siis endastmõiste-

tavalt peaks olema ka teada, kus ta suri ja kuhu ta maeti.

Ja kui informatsiooni ei saa, siis peaks vähemalt olema teatatud põhjus, miks seda ei anta.

Nõukogude valitsusel aga on ilmselt põhjus suuremise ja haa asukoha saladuses hoidmiseks, sest ei taheta välja anda orjalaagri asukohta, kus president Pätsi ja tema poega Viktorit kinni hoiti.

Prof. Hans Kauri: Oma territoorium ja oma kodu jõuallikas

Professor dr. Hans Kauri pidas Rootsi Eestlaste Esinduse Esinduskogu sügisel istungil, mis leidis aset Stockholmis Eesti Majas laupäeval, 12. oktoobril, pikema rootsikeelse kõne, mida õigustas mitme rootsi külalise ja ajakirjaniku kohalolek. Kõnet refereerisid põgusalt Stockholmis hommikulehed Dagens Nyheter ja Svenska Dagbladet.

Prof. Kauri andis esmalt lühida sissejuhatuse sellest, kui ja kuidas umbes 32.000 eestlast põgenes septembri tormistel päevadel ja veel ka oktoobri esimestel päevadel Rootsi.

Need kauged päevad tähendasid peaaegu definitiivselt

lõppu ühele perioodile, mis hõlmas Eestit iseseisva riigina, ütles prof. Kauri. Kuigi maa oli okupeeritud 3–4 aastat, jätkus elu siiski suurelt osalt iseseisvuse perioodil kujunenud vormides, hoolimata nendest tohust kaotustest, mida tekitas punane okupatsioon 1940/41

küüditamiste, mobiliseerimise ja mõrvamiste näol.

Aga sügis 1944 markerib uut ajajärku. Enam kui 80.000 lahkusid oma kodumaalt. See sai võimalikuks meie sõdurite pa-

Järg lk. 7

Välisvõitluse suuraktsioon Lääne-Saksas

Lääne-Saksamaal jõudis lõpule eestlaste üks suuremaid välisvõitluse aktsioone Euroopas ja suurim, mis Saksamaal kunagi tehtud, nimelt Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu pöördumine Lääne-Saksamaa parlamendi kõigi liikmete, avalikelu tegelaste, ajakirjanduse büroode, suuremate ajalehtede ja ajakirjade poole, viimaste osas peale Saksamaa ka teistes saksa keelt kõnelevates maades, esmaajones Austrias ja Šveitsis. Kesknõukogu memorandum, mis valmistati Euroopa Julgeolekukonverentsi alguseks ja nüüd trükiti lisaks inglise- ja prantsuskeelsetele väljaannetele ka saksa keeles, läks neljas erivariandis koostatud kaaskirjaga laiali enam kui 900 adressil.

Lääne-Saksa Liiduvabariigi Liidupäeva liikmetelt juba saabunud vastused lubavad oodata Eesti ja teiste Balti riikide küsimuse Liidupäeval jõe-

liselt esiletõstmist välispoliitilistel vaidlustel, mis pidid algama juba septembrikuu lõpus, kuid on edasi lükatud oktoobri keskpaigale.

Kesknõukogu aktsioonile on seni saabunud juba poolsada vastust, milledest olulisem on praeguse sotsialistide valitsusega opositsioonis oleva kristlik-demokraatide partei Liidupäeva rühma juhi prof. dr. K. Carsteni asutise ametlik kiri, milles ta lubab täie ostsutavusega enesemääramise õiguse eest välja astuda.

Prof. dr. K. Carsten on kristlikdemokraatide partei valimisvõidu puhul ettenähtud kandidaadina välisministri ko-

Järg lk. 7

Kokkutulek 30. pagulusaastal

Esinduse sügisistungil Stockholmis Eesti Majas 12. oktoobril, millega tähistati ühtlasi paguluses viibimise 30. aastapäeva. Pildil esireas: rektor Medborgarskolan, Nils Hellström (m), riigipäevakirja ja Invandrarverketi Invandrarutredningu juhataise liige Ingrid Diesen (m), Gävle Dagbladeti peatoimetaja Hans

Lindblad (fp) ja end. Riigipanga juhataise liige Oskar Östman. Teises reas: Esinduse büroojuhataja Ahti Pae, Läti Kesknõukogu juhataise liige Aina Teivers, Läti Kesknõukogu esimees Imaņš Freimanis, Esinduskogu abiesimees Valter Soo ja Esinduse esimees prof. Hans Kauri. (EPL-foto Lepper)

Jaakson ballil

WASHINGTON (VES) – President Gerald Ford korraldas laupäeva õhtul, 5. oktoobril Valges Majas vastuvõtu-balli diplomaatlikule korpusele, millele olid kutsutud saatkondade juhid abikaasadega. Teiste seas viibis vastuvõtul ka Eesti vabariigi esindaja USA-s, Ernst Jaakson abikaasaga.

Pärast kutsutute kogunemist esimes president lühikeses tervitusega, märkides ka, et ta abikaasa ei saa tervislikel põhjustel olla vastuvõtjaks ja et teda asendab tütar Susan.

Ta lisas veel, et kogunenud diplomaatid endavad riike kogu maailmas ja et ühiselt töötatakse kaasa parema maailma loomiseks.

EPL

Kolmapäeval, 23. okt. 1974

Koeksistents

Nõukogude rahupropagandas on "rahuliku koeksistentsi" mänginud suurt osa sest saadik, kui vene välisminister Litvinov reisis Euroopas ringi ja sõlmis naaberriikidega N. Vene läänepiiril Läänemere kuni Musta mere ni tervet rea lepinguid, mis kõik pidid kindlustama vastastikust julgeolekut ja rahuliku koeksistentsi. See toimus ajavahemikus 1928. kuni 1933. aastani, kuid lepingutel polnud pikka igat.

Teise maailmasõja kestel 1939 kuni 1945 anastas N. Liit vägivalt esialgselt Eesti, Läti ja Lõuna-Baltik, Ida-Poola, Bessaraabia ja Bukoviina Rumeenlast ning osa Soomest ja Karpaadi-Ruteenia osa Tšehhoslovakkia. Sõja lõppu poolal anastas N. Liit poole Ida-Preisiimaad ja Aasia ruumis Tannu Tura, Daieni ning Port-Arthuri Hiinalt, Kurilid ja Sahalin Jaapanilt. Sõja lõppedes Euroopas surus N. Liit oma kommunistliku režiimi peale Poolale, Ida-Saksamaale, Ungarile, Tšehhoslovakkiale, Rumeeniale ja Bulgaariale.

Anastuste loetelu on üsna pikk N. Liidu kui riigikohta, kes ametlikult ütles ennast olevat mitte ainult "rahuliku koeksistentsi" kaitsjaks, vaid ka võitlejaks "imperialismi vastu". Vallutustega kasvas N. Liit tegelikult kommunistlikuks imperiumiks ja siitpeale jatkas ekspansiooni poliitika ajamist, mida kannavad lakkamatu relvastamine ja ideoloogiline agressioon, mida iseloomustavad pörandalused öönuustsaksioonid ja niinimetatud vabastussõdade õhutamine. Nisugune on sisuliselt see "rahuliku koeksistents", mida Moskva kaua propageerib.

Hrushtšov püüdis 1956 veebruaris seda pilti muundada Stalini mahategemiseiga partikongressil peetud salajases kõnes. Tagamõtet reetis aga asjaolu, et "salajase" kõne tekst sattus imelikul kombel kohe läänemaailma. Kuna mingi juhtumiga ei võinud tegemist olla, tuli järeldada, et dokument toimetati välja eesmärgiga panna välismaailma arvama, nagu oleks N. Liidus hakanud puhuma liberaalsemaid tuuled.

Ungarlased tegidki teatavasti katsed võrast survest vabandada. Hrushtšov laskis aga Ungari rahvusliku ülestõusu kohe veriselt maha suruda, kuigi ta niiviisi lükkas ise ümber lootuse kommunistliku korra võimalikule liberaliseerimisele N. Liidus ja tema su-lasriikides.

Et sõnad ja teod on endiselt kaks eriasja, seda näitas Hrushtšov mõni hea aasta hiljem uuesti kurikuulsa Kuuba konflikti vallandamisega, olgugi et ainult juhus tema salanõu reetis. Seda sissekukkumist kasutades läks Brezhnev kor-dal 1964 oktoobris oma kätte haarata kogu võimu. Ta ei kor-danud muidugi katsed Kuuba kaudu USA uksele jöudmi-seks. Selle asemel pani ta rohkem rõhku vabastussõdade la-vastamiseks vana Stalini meis-triplaani vaimus, mis nägi ette USA kurnamist sõdade-ga kommunistliku mõju-rikkonna perifeerias.

Korea asemel sai kommu-nistlik agressioon nüüd kõigu Indohiinas, algusega Vietna-

mis, kus USA oli lepinguliselt seotud Lõuna-Vietnami kaitse abistamisega kallaletungi pu-hul põhjast. Käesolevalt pole põhjust sõjategevust Vietnamis käsitleda, kuna see on üldiselt teada. Küll on vaja juhtida tä-helepanu sündmuste psühho-loogilisele küljele, kus kom-munistlikul propagandal on korda läinud sõjasõjast veeretada USA-le, kuigi kallaletungi alustas Põhja-Vietnam nn. va-bastusõja kombel.

Hoolimata relvarahu lepingu sõlmimisest 1973 jaanuaris käib sõda tänaseni edasi ka pärast ameerika vägede tagasitõmbamist Vietnamist moodunud aasta suvel.

Teiseks rahutuskoldeks on püüvat Lõuna-Ida, kus USA vahetaltus on kandnud ainult osalist vilja võitlevate poolte lahutamise-ga Siinai kõrbes ja Golani kõrgustikel. N. Liit jat-kab relvade saatmist araablastele ja suurendab aegamööda oma sõjalaevastikku Vahemere ruumis, mis on strateegiliselt väga tähtis Euroopa haarami-seks lõunast.

Juba neist lühidastest märkmetest peaks piisama jä-relduseks, et Nõukogude juht-konna seisukohast pole rahuliku koeksistentsi mõiste sugugi samasugune nagu see peaks olema tavalise arusaamise ko-haselt. Tegemist on ainult võt-tega vaba maailma petmiseks põhimõttel, et otstarve pühen-dab abinõusid. A.K.

RApeakomitee kutsub üles looma komiteesid ja koostama RA kavu

Tuleval aastal – 1975 – mööduv 440 aastat eelmise eesti raamatumuuseumi. Eesti raamat 400. a. juubelinaastast möödub seega 40 aastat ja eelmise välls-est-est ra-matu muuseumist on möödunud 30 aastat.

Nende sündmuste tähistamiseks teostub vabas maailmas Eesti Raamatu-aasta algusega 24. veebr. 1975 kuni 24. veebr. 1976.

Raamatu-aasta ettevalmistav töö edeneb kindlas lootes, et kõik teadlikud eestlased, veendunud eesti kirjasõna ja eesti kultuuri arengu tähtsuses, tahavad selle suurrituse heaks kordaminekuks jõuuda mööda kaasa aldata ja töötada.

Raamatu-aasta peasihiks on koondada ja ühendada ühtseks vaimseks võitlusriindeks kõik meie loovad ja vaimsed jõud ja raamatusektsioonid uueks ja edukaks ajajär-guks meie viimases elus – tead-mises, et eesti raamat, kirjasõna üldse ja rahvakultuur tegelikes avaldusis on tugevamaid ja mõju-kamaid võitlusrelvi praegusel aja-järgul.

Raamatu-aasta juhtnõude kogumik on just ilmunisel ja jõuab raamatukooks (november); kätte eesti organisatsioonidele. Juhtu-mil, kui mõni organisatsioon või koondis pole seda saanud 15. no-veembriks ja seda soovib, teatada sellest RA Peakomiteele.

"Eesti raamat eesti kodusse" on üks RA peajuhtlauseid. Rahvu-skongresside resolutsioone mööda haaraks Raamatu-aasta rahvu-skultuuri edendamist ja süvendamist kõigil aladel. Helikunst, kunst, lavakunst ja teadus käsi-

käes ka eesti kooli noorsõotöö edendamiseks kuulub kavasse.

Raamatu-aasta organisatsioonil on üldkoordineerijaks, virgutajaks ja ka sisuliste ühtnõude andjaks RA Peakomitee asukohaga Ühendriikides. Ka RA Peakomitee kultuurilade erinõunikud on val-mis võimalusi mööda oma nõuan-deid ja kaasabi andma.

Kõigi RA ürituste (aktused, nä-tused, kultuurõhtud jne.) läbivi-mine teostub kõikjal maade Raamatu-aasta Komiteede juhenda-misel eestlaste asukohtades.

RA Peakomitee asukohaga vaka üles kõiki eesti organisat-sioone ja koondisi nii keskselt kui ka kohtadel algatama Raamatu-aasta komiteede ellukutsumisega ning kavade koostamisega.

Raamatu-aasta Peakomitee üldiseks kirjavahetuse aadressiks on esimehe H. Michelsoni aadress: 630 Long Port Avenue, Ocean Gate, New Jersey 08740.

RA Peakomitee koossels aval-datakse lõplikul kujul lähemal nädalal.

Autoõnnetus eestlastega

TORONTO (VE) – Autoõnnetu-ses sai Torontos vigastada eesti abielupaar Jakob ja Liisa Ristsoo.

Nad olid teel Toronto Eesti Ma-jast, kus pr. Ristsoo töötab Eesti Ühispanga ametnikuna, teel koju, kui neil otse eest peale sõitis va-le-suunalisse teelõiku sattunud 17-aastane kanada autosõitja. Välti-matul kokkupõrkel mõranes Jakob Ristsoo jalaluha, ta sai rühmast mu-ljuda ja kaotas kõik esihambad, Liisa Ristsoo põrkus vastu esik-laasi ja tal on suur lõikehaav peas ning põrutus. Mõlemad viidi hai-glasse.

EESTI PÄEVALEHT

Estoniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhana Kookla
Vastutav väljaandja
(ansv. ulg.)
Arvi Moor

Toimetuse ja talituse:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilistuna Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postigiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 170:–
Termin (4 kuud) kr. 62:–
Kuu kr. 17:–
Valjaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1974

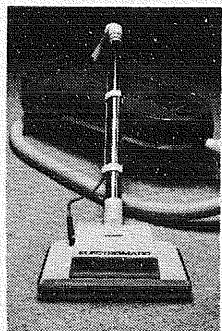
Normmalms Radio & Elvaruhus kasvab – nüüd on kõik ühe katuse all: mitmesugused majapidamismasinad, raadio, TV ja stereo. Avamine reedel, 25. oktoobril.

Obs! Avamispäeval kuni 1. nov.
igale ostjale kingitus!

Skaffa dom hushållsapparater
ni behöver, nu när ni behöver
dom. Fråga om ASEA-SKANDIA-
femårsplan.

HUR MAN
PISKAR SIN
HELTÄCKNINGS-
MATT.

SIEMENS

Siemens starka dammsugare
VS 3200 har som extra tillbehör
ett motordrivet borstmunstycke
som gör dina heltäcknings-
mattor rena på djupet.
Kom in så visar vi.

Vi har
den!

Siemens Siwamat 370.
Ny specialgjord
helautomat för det
svenska lägenhetsköket.

normmalms radio
& elvaruhus ab

Svandammsplan 2, Hägersten. Tel. 45 13 50

Eestlastele eriti soodsad hinnad ja järelemaksu tingimused
Tasuta kojusaatmine ja installeerimine
Vahetamisõigus 8 päeva jooksul
Erisoodustus – oma teenindusosakond

Kokkupõrkeoht Venega Sisekäärimine Hiinas

Paljud eestlased loodavad, et Vene-Hiina sõjaline konflikt lähemas tulevikus võib hävitada praeguse Vene kommunistliku impeeriumi. Seepärast ollakse erilisele huvitatud küllidest asjaoludest, mis võivad takistada ehk siis jälle kiirendada selle konflikti võimaliku puhkemist. Sel põhjusel ollakse eriti huvitatud praegustest sisetest käärimistest Hiinas.

Hiina on välimaa maailmale kogu oma ajaloo kestel olnud müstiliseks maaks. 900 miljonit hiinlast moodustavad praegu määratu jõu, kui hiina massid korra liikuma pannakse, kas siis oma ideoloogilise naabri Venemaa Siberi piirkondade suunas, või mujale. Kuid mõõdund sajadite jooksul on hiinlased olnud kõvasti seotud oma sisevõitlustega ja selle tõttu paljudetud kollast hädaohtu et eksisteeritud.

Küsimus seisab selles, et kas kommunistlik maailmavalutamisdoctrin ja aatomirelvad ei muuda senist olukorda.

Meie unelmaks oleks, et hiinlased lahendaksid oma eluruumi küsimuse oma suure ideoloogilise naabri Venemaa tohutute Siberi-alade arvel ja asuksid omelt korra Hiina vanade maade tagasivalutamisele, mis Vene keisrid hiinlastelt vallutasid. Selleks käib ju kogu aeg äge propaganda. 800 miljonit hiinlast kohal üli põhjalt laetud tohutud asustamata Siberi alad oma suurte maapõuevaradega.

Vaatamata kõigile katsetele ei ole venelastel õnnestunud Siberit tühjendada asustada. Kõige suuremaks tül põhjuseks on just venelaste poolt okupeeritud Vaikse Ookeani äärsed alad. Mandžuuria tõuseb kilunäli ligi 1600 km Vene territooriumi sisse. Seal on Hiina kõige suurem tööstuse keskus, kuid seal ei ole piisavalt merele. Praegu käib transport läbi Põhja-Korea.

Seepärast peavad kahe kommunistliku hiiglast teineteist oma kõige suuremaks vastaseks. Ükski Vene juhtkond ei saa mitte ühte ribi oma maast anda hiinlastele tagasi, sest see tähendaks Vene

impeeriumi lagunemist. Kõik Hiina juhid peavad püsima oma endiste maa-alade tagasivalutamise juures.

Venemaal arvatakse olevat Hiina piiril praegu ligi 50 diviisi, seega pool kogu omast tohtu suurest armeest. Juba aastaid käivad kindlustustööd ligi 7200 km pikkusel Hiina-Vene piiril, mis piiri pikuse tõttu on raske ülesanne. Kuna Moskva ja Vladivostoki raudteed juhib Hiina-Vene piiri lähedal, siis ehitavad venelased Uraalist kuni Vaikse Ookeanini põhjast üle metsliku piirkonna uut raudteed, et sõja korral pääseda Vaikse Ookeani äärde.

Vene aatomipomme kandvad kaugraketid on juba ammu välja kuulutat Hiina suurlinnade suunas. Kuid hiinlased on oma suurlinnade all valmistanud varjendite aatomisõja juhuke. Kuigi vastastikune propaganda töötab, ei ole sõda praegu silmapiiril. Sõjaks peavad tekitama uued olukorrad. Selleks on mitu põhjust.

Venelased on jäänud oma rünnaku hüljaks, sest Hiina aatomirelvad muutuvad iga kuu ja iga aastaga tõhusamaks. Arvatakse, et hiinlastel on juba praegu niipalju kaugrakette, et oma aatomipommidega hävitada kõik N. Liidu suuremad linnu.

Selle tõttu on tulevane võimalik sõda Hiina ja Vene vahel aatomisõda ja keegi ei suuda selle hävitustõu tagajärgi ette näha. Hiina rahvamas ei ole ka aatomirelvadega võimalik täielikult hävitada. Ka 250 miljonit venelast on aga hävimisohus. Sellest on ainult pool suurvenelased, kes on praegu valitsevaks klassiks ja need on koodunud suurlinnadesse ning kannavad kõige suuremaid kaotusi.

Mõlematel maadel on võimalik kõrges vanuses ja halged mehed, kes kardavad sõda. N. Liidu juhid, eriti L. Brežnev, A. Kosõgin, Suslov jt. on kehva tervisega. Hoopis halvemal olukorral on Hiina. Kõige suurema mõjuga Hiina juht Mao-Tse-tung saab detsembris 82-aastaseks ja on oma

haiglase oleku tõttu jua ammu kaotanud kontrolli maa tegeliku juhtimise üle, kuid ta on siiski Hiina kõige tähtsam ideoloogiline juht. Viimasel ajal teeb palju muret peaminister Chou En-lai tervis. Hiinat juhib praegu tema kaks ka juba 70-ne eluastat järel olevat abi.

Chou En-lai ajab Hiinas tasakaalukamat poliitikat. Ta löi uued vahekorrad ameeriklastega, mille tõttu on teraerva kriitika all radikaalsetelt ringkondadelt. Hiina praegused juhid pooldavad USA sõjajõudude püsivast Kaug-Idas, Jaapanis ja mujal. Nad nõudsid ameeriklaste lahkumist Vietnami, kuna seal olid nad Hiina piiridele liiga lähedal.

Hiinlased pooldavad tugevat Naot vastukaaluks N. Liidule Euroopas, kes seob Vene vägesid läänes ja kergendab sellega olukorda Hiina-Vene piiril.

Kuid Hiina praeguste juhtide kõige suuremaks rünnakuobjektiks on USA ja N. Liidu praegune kokkuleppepolitiika. Nad leiavad, et ameeriklased aitavad oma tehnilise ja majandusliku abiga üles ehitada N. Liidu sõjajõude, mis on suureks ohuks Hiinale.

Kuid Hiina-Vene konflikt ei takista sugugi nende kahe kommunistliku maa õnnestustööd Aafrikas, Aasias ja Euroopa maades. Selles asjas on neil leitud koostöövõrrel ja hiinlased on veelgi ägedamad õnnestustöö sooritajad.

Kuid Hiina sisemine olukord läheb iga päeva rahutumaks. Mao ei ole suutnud lahendada oma võimu ülemineku probleemi. Mida vanemaks praegune juhtkond läheb, seda ägedamaks läheb võimuvõitlus külladest taga. Chou En-lai tasakaaluka liini kritiseerijateks on reaktiooniline vastasrind keskusega Shanghai, kes nõuavad jälle uut kultuurirevolutsiooni. Selleks ergutavad neid Mao vastavad teooriad igavesti kestvast revolutsioonist ja jäärmisest. Nende kausk töötab aeg ja iga surma läbi lahkunud vana juhi asemele katustatakse upitada opositsioonil pooldajad.

Kuid ei ole ette näha ka, et Vene-Hiina konflikt oleks lahendatav. Selle konflikti puhkemiseks on aga vaja uusi olukordi ja uusi tegureid.

AJK (ME)

Kohalik elu

STOCKHOLM

Pensionäride kokkutulek
Pensionäride ühingu liikmete kokkutulek toimus teisipäeval, 5. nov. kl. 13 Eesti Majas, Walling, 32. Kristjan Meikopi ettekannet loomade psühholoogiast mõningate plitide näitamiseks. Osavõttu soovijatel registreerimine vajalik hiljemalt reede, 1. nov. tel. 38 68 60, 81 53 73 ehk 26 58 22.

STOCKHOLM

Pidu aurualeval
Laupäeval, 2. nov. kl. 20 toimub suur pidu aurualeval "Gustavsborg VII" Stadshuseti korral. Suppe aurualeval maksab 30.-. Pärast seda on võimalik tantsida. Registreerimine on sunduslik hiljemalt 23. okt. Tänel Mooralle tel. 08/71 59 48. Pilp-Pilp ütleb teretulemast.

STOCKHOLM

Eesti Maja tänab
Eesti Maja juhatus tänab südamest Elmar Sõõti Elmar Kitse maalide eest "Suur Täevaskoda" ja "Väike Täevaskoda", mis on tema poolt annetatud Eesti Maja ruumide kaunistamiseks.

Eestis on surnud 21. sept. Aleksander Teder, sünd. 4. det. 1904.
Torontos suri 25. sept. Tija Vihur, sünd. 18. jaan. 1921 Põltsamaal.

Isamaatu, topeltkoda kondususega suhtlemistegelanen:
— Organiseerin materjali silla ehitamiseks vene saatkonna ja eesti paguluse vahel.

Erinevad arvamusi hämelaste päritolust

Rubriigi järele "Soome hämelaste võivad pärineda Eesti aladelt" (E. Päävald 11.9.1974) on toimevõtte poolt asetatud küsimärk. Hämelaste eesti päritolust ei ole aga mingit kahtlust. Küsimus on vaid: kust, kuidas ja millal? Selles osas lähevad soome enda keeleteadlased ja ajaloolaste arvamused veel osaliselt lahku. Kujukalt tohiks see ilmestada alljärgnevat välitlust.

Tuntuud Soome ajaloolane ja pensioneeritud riigiarhiivar prof. Martti Kerkkonen esineb "Historiallinen Alkakauskirjas" (nr. 3, 1971) arvamuse ja teooriaga, et soomlased on (kõik) välja rännanud "lõunapoolt Soome lahte" ("so. Eestist) esimestel sajandel p.Kr., asudes ühel poolt nr. Päriss-Soome (Varisnals-Suomi) rannikualadele "õigesse Soomesse" või "Finlandisse".

Telset poolt aga Kokenmäenjo ki lähteluse leitud, tänapäeva Hämmesse (Tavastlandi). Nelle oma väidetale otseb Kerkkonen toetust vastava ajastu arheoloogilistest leidudest. Kuid lõviosa tema tõendat baseeruvad muudugi lingvistilikele argumentidele.

Nimelt lelab K., et edela-soome või varisnals-soome dialektid on saanud mõjustatud, resp. "päästitud" vanemaist häme-tüüpi dialektidest ning omanud nende erilise iseloomu kohe pärast Kr. sündimist või esimestel sajandel pärast seda toimunud immigratsioonist.

Samuti hõlmituntud ja mõjukas soome keeleteadlane ja soome keele professor Helsinki ülikoolis, Terho Itkonen (sünd. 1933), on seavast arvamisel (Hist. Alkakauskirja 2, 1972), et täpsemat ja lähemat valgust on võimalik saavutada edela-soome dialektide päritolu kohta keeleteadusliku materjali alusel ja varal. Täoliselt jätub ta kõige paremale tulemusle: Kriituse sündimise ajastul, jagunes kolmeks pea-dialektiks: 1) edela ürg-soome rühme, mille keskuseks olid alad lõunapoolt Soome lahte, praegused Eestis, Liivi ja Vardia alad, 2) karmi ära-soome

keel, mille arvatakse keskus oli idapool eelmainitud, võib-olla Pelpsi ja Laadoga järvede vahel, 3) põhjapoolne ürg-soome keel, mis oli kasutusel Lääne-Soome hõredal asustusalal.

Summeerivalt jõuab prof. Itkonen tulemusele, et etimoloogilised mõjustused lõuna poolt Soome lahte olid tugevamaid ja kauem kestavad Päriss-Soomes kui Hämmes, edasist keetes arvatavasti kuni teise aastatuhande alguseni.

Need tõdemised toetavad prof. I. arvetes prof. K. teooriat, eriti kui silme ees hoiame, et lääne murded olid süülitatud ürg-dialektide iseloomu paremini ja puhtamini kui edela-soome dialektid. Kuid keeleteadlased prof. Itkose lõppjäreldused erinevad ajaloolase prof. Kerkkonen omadest kahes punktis: esiteks tuleb meil arvestada, et immigratsioon lõunapoolt Soome lahte toimus esimestel sajandel pärast Kristuse sündi mitte ükski Edela-Soomesse vaid ka Hämmesse.

Telsete ei olnud häme ja päriss-soome murded kuigi teravalt erinevad meie ajaarvamise esimesel sajandil, vaid erinevused tekkisid järkjärgult esimese ja teise aastatuhande vahel, kuna immigratsioon Eestist Päriss-Soome aladele toenaoliselt oli jätkunud veel nii hilja kui esimesel kahel sajandil teistest aastatuhandest (s.o. 1000-1200).

Nüüplaju Soome asustamisest eestlaste poolt Soome endi teadlaste välitlustel. Eestis Soomes on seega sügavam ja ulatuslikum, kui seda on seni meie uurijate poolt arvatud ja arvestatud.

ILMAR ARENS

Leinatakse

Tallinnas suri 30. sept. Helene Laagus, sünd. 24. mail 1890 Kavastus.

Hollandis suri 25. sept. Meeri Robertson-Raiend, sünd. 8. jaan. 1927 Martins, Eestis.

Torontos suri 4. okt. Karl Kruberg, sünd. 19. juulil 1898 Harjumaal.

Vodka reklam vihastaks venelasi

LONDON (VE) — Sügisel saaduses otustas Inglismaa suurim vodka tootja "Vladivar Vodka" oma kaupade energiliselt edutamise. Firma korraldas suure vastuvõtu välisdiplomaatidele, kus pakuti Vladivar vodka ja häid suupileteid. Pärast seda tutvustati koosolejaid firma uue kuulustusega, mis olid koostatud inglise parimate selleskohaste kunstnike ja kirjutajate poolt. Kuulustus demonstratiivne filmilinal.

Kuid vodka ja suupileetid olid ilmselt kõigile koosolejatele hästi meelindud, siis kuulustuste demonstratsioon kutsus Nõukogude Liidu saatkonna esindajate hulgas esile ägeda protesti ja piitliku vahejuhtum.

Nõukogude Liidu saatkonna kaiks liiget Valery Alexei ja Zemskov pöördusid Vladivar Vodka müügi-juhtaja David Copp'i poole. Zemskov ütles:

"Käesolevaga esitan teile oma riigi nimel ägeda protesti näidatud kuulustuste kohta. Nõukogude Liidule on need absoluutselt vastuvõtmatud. Nõukogude Liidu kodanikele on heidetud naeruvääruse vari ja seega oleme rikkinud rahvusvaheliste vahetõrgete eeskirju."

Nõukogude Liidu saatkonna esindajad suhtusid erilise halvaks paanikaks ühte kuulustuse kasutajate üli Vladivar vodka propagandistide kommunistliku parteiõnne mehe näol, kes võtab vastu esimese mai paraadi ühe

käega salueteerides ja telsega Vladivar vodka klassist kurku kuulutades.

Vladivari direktor David Copp püüdis venelaste rahulestada ja selendada, et tegemist on ja ainult naljaga ja humoristlike joonistustega. Kuid see seletus paandas veel enam Nõukogude Liidu saatkonna esindajaid ja Zemskov ütles:

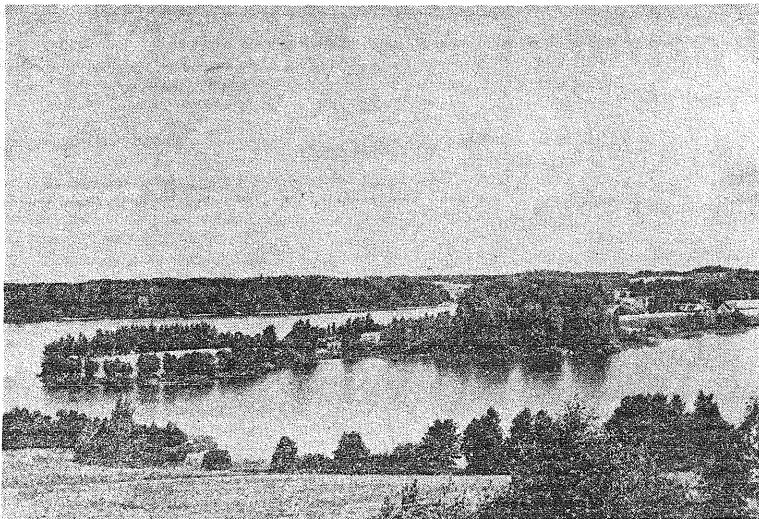
"Inglise naljameel on tähelepanndavalt lummaline. Teie oskate naljaga teha ainult teiste rahvaste ja inimeste kulu. Meie ei võta vastu ühtegi vabandust." Nii Zemskov kui Alexei lahkusid demonstratiivset inglise vodka propagandistide vastuvõttu.

Hiljem seletas David Copp, et venelased pidasid nende kuulustusi lausa pühastustetuseks. "Minule oli see üllatus," lausus ta. "Mõlemad venelased olid alguses viisakad ja sõbralikud ja ma ei osanud ette näha niisugust reaktsiooni."

Copp seletas edasi, et olukorra muudab veelgi delikaatsemaks asjaolu, et käesolev kutse oli Nõukogude Liidu saatkonnale saadetud just diplomaatiliste vahetõrgete parandamiseks.

Aasta varem protesteerisid venelased samuti üli Vladivar vodka kuulustuse puhul, kus tagaõnne riigis Leningi pilt, kuidraamis.

"Seekord me kutsusime nad teatlikult kohale, kuid me ei osanud aimatagi, et neil polli naljameelt ja et sellest võidakse teha kaugeleulatuvat "rahvusvahelisi" järeldusi."

Pühajärv, üks Eesti kaunimaid paiku.

Pühajärve saastumine tekitab Eestis muret

Keskkonna reostamise ja saastamise küsimused on kujunenud aktuaalseks ka kodumaal. Ajakirja "Eesti Loodus" viimases numbris on hulk ruumi pühendatud Pühajärve "kaitsmisele" kodumaal. Ühe kaunima paigana ja turismikeskuseks. Just viimane positsioon kipubki järve kaundusele saastamiseks saama. Aare Mäemets näitab kurjalt "pudelite ja konservikarvide vette loopjaid, järves ümbrust kütürijaid".

Pühajärve pindala on vaevalt 2 ruutkm. kaldajoone pikkus aga 16 km. Selle kallastel asub juba hulk ehitusi – puhkekodu, restoran, ujula, spordibaas jne. Kusat sel suvepäevadel koondub Pühajärve kallastele tuhandeid inimesi. Kirjutaja leiab selle tõttu, et "rohkem kättesaadavaks ei tohi Pühajärve ümbrust enam teha".

Järve enda bioloogiline olemus on muutunud ja üha muutumas halvema poole. Järv pole enam kalurikas. "Suvel vahavad vees sinivetikad – vesi "õitseb" ning muutub sogaseks, hapnikusisaldus tõuseb ülemäära". Järve põhjas on mitme meetri paksune mudakihit, vee läbipaistvus on kiltselt vähenemas. Ojade, kraavide ja muude veeosonte kaudu tulevad järve rohked biogeensed ühendid (eriti fosfor ja lämmastik). Järve ole-

mus ei tohiks kuidagi enam samas suunas edasi areneda.

Järve ümbruskonna suhtes nõutakse mosaiikse kuppelmaastiku säilitamist, selle asustamist ainult tagasihoidlike talumajade ja suvilatega. Suured ehitused ei sula maastikku. Autoremonditehas Otepää linnamäe kõrval on nagu hoopis näkk!

Soovitatakse kavandatavaid suuri hotellikomplekse paigutada sisejärvede asemele näit. Pärnu-Ikla mererannale (mis nähtavasti pole niivõrd "sõjalise tähtsusega" kui paljud teised mererannikud). Autode pääsu järvele peaks veelgi piirama. Pühajärv on nagu loodud jalamatkajatele.

A. Mäemets lõpetab artiklit sõdamest tulev sooviga: "Ärgem tahtkem näha Pühajärve kaldaid täis tunglevat rahvast, sadasid autosid, kibedat bensiniõngu ja mootorimürinat".

Telise artikli autor Edgar Tõnu-rist suhtub tulevikku optimistlikumalt. Aga temagi noomib: "Ärgem lähenev Pühajärvele või mõnele teisele looduskaunile paigale läbisõitja mentaliteediga." Autod jäetagu järvest kaugemale, loodust nauditagu jalgsi liikudes.

Ajakirja numbris on ongi asetatud Jaan Eliarti poolt koostatud põhjalik "Pühajärve looduse õp- perada", milles on arvestatud nii

looduslikke kui kultuuriloolisi nähtavusi. Oli ju Pühajärve kallal rea Tartu kirjanike-kunstnike suvituspai- kas – mis sellisena näiteks peegeldub muuhulgas K.A. Hindrey loomingus (eriti romaani "Sõndmusteta suvi").

Silin on suvitunud Ed. Vilde, August Kitzberg, Anton Jürgenstein, K.A. Hindrey, August Aile, August Gallit, August Sang, Marie Under, August Adson, Friedebert Tuglas (kes kasutas Pühajärve ja Otepääd "Felix Ormussoni" tasutana), Henrik Visnapuu, Konrad Mägi (maalis sarja "Pühajärve maastikke"), Ado Vabbe, Karl Menning jt.

"Surve" kasvatamine sisetähtsusele loodusnähtavustele on seletatav ka asjaoluga, et suur osa loomulikkus suvitusalal – mererannikult – on ju tavalesele kodanikule suletud. Eestlased on taataval määral välja tõrjutud ka juba Ida-Virumaalt, Tallinna ümbruskonnas on vene- lastele ülekaal järjest suurenemas. Loodusõprade mure kodumaa loodusnähtavuste säilitamise pä- rast saab selle tõttu eriti terava väljenduse, tulevik on ka selles osas muret tekitav. (EPL/AL).

Tallinnas suri 3. augustil dip- arhitekt Edgar Johan Kuusik, sünd. 22. veebruaril 1898 Pikkjär- vel, Võrumaal.

Kirjandusvõistlus noortele üle maailma

Eesti Vabadusvõitleja Liit (EVL) ühendriikides kuulutab välja eelmiste aastate eeskujul kirjandusvõistluse paguluses sündinud noortele. Seekord on ema- keele ergutamiseks mõeldud võistlus kõigile 16 kuni 18 a. vanu- tele eesti poistele ja tüdrukutele üle kogu maailma.

Kirjatöö pikkuseks on 750 kuni 2500 sõna, s.o. ligikaudu kolm kuni kümme masinikirja lehekülge. Peetakse soovitatavaks, et kirjatööd oleksid masinaval trükitud. Kuid see ei ole tingimuseks. Tööde sisse- saatmise tähtpäevaks on 15. jaa- nuar 1975. Auhinnad kuulutatakse välja 24. veebruaril 1975. Tööd pa- lutakse saata varjunime all koos õige nimega, mis eraldi kindluses ümbrikus. Saata aadressil: Jyri Kork, 117 Julian Court, Greenbelt, Md. 20770, USA.

Auhindamise komisjoni kuulu- vad: Pedro Krusten, mag. Lina Keerdoja ja Jyri Kork. Teemaks on seekord: "Eesti noore ülesandel rahvuskultuuri säilitamiseks".

Auhinnad on sama suured kui eelmistel aastatel. Esimene auhind 100 dollarit, teine auhind 75 dollarit ja kolmas auhind 50 dollarit.

Möödunud aastal osutusid võit- jaks: I auhind – Jaak T. Järve, Tottenham, Kanada, II auhind – Mari-Ann Heinmaa, Willowdale, Kanada ja III auhind – Lembit Salasoo – Roseville, Austraalia. Teale nende anti välja kolm ergu- tussauhinda à 20 dollarit. nende võitjaks osutusid Martin ja Tiina Kaid, Elmhurst, N.Y. ja Eveilyn Kuby, Toronto.

EVL loodab, et töid saabub suu- rel hulgal igast maailmarest.

Austraalia opositsiooni juht vastas eestlannale

TORONTO (VE) – 16-aastane Ontarios, Breslaus, elav eestlanna Leena Kalm saatis Austraalia peaministrile E. G. Whitlam'ile ja opositsiooni juhtile hiljuti kirjeld, milles ta protesteeris Austraalia valitsuse otsuse vastu Balti riikide annekteerimisele ametliku tunnu- stuse andmiseks.

Nüüd saabus opositsiooni juht B. M. Snedden'ilt Leena Kalm'ile kiri, milles selgitatakse oposi- tsiooni seisukohta Balti riikide an- nekteerimisele tunnustuse andmi- seks. Kiri on järgmine:

Kallis Leena, Tänan Teid hiljutise kirja eest seoses N. Liidu kontrolliga Balti riikide üle.

Kõik mu kolleegid liberaalide parteist on kindlalt vastu hr. Whit- lam'i poolt saatselt tehtud Balti riikide N. Liitu inkorporeerimise tunnustamisele.

Ma usun, et see oli tarbetu ja ebaõiglane. Labor partei valitsus väärirb hukkamõistmist, kuna ta ei ole selle kohta avaldanud avalikku teadaannet ega selgitanud oma sammusid.

Ma jagan Teie sõnavat muret ja

mõistan kui traagiline on see otsus Teie ja Teie sõpradele.

Informatsiooniks Teile ma lisan ühe eksemplari minu avaldusest ajakirjandusele 4. augustil, mis kindlalt selgitab mu seisukohti selle otsuse kohta.

Ma teen kõik, mis võimalik, et Whitlam'i valitsus võtaks revidee- rimisele oma otsuse.

Teie B. M. Snedden

*

Leena ei ole veel vastust saanud Austraalia peaministrilt Whitlam'ilt oma kirjale. Samuti ei ole Austraaliaparlamenti opositsio- ni juht valitsusele ilmselt veel va- stust saanud oma kümnele küsimu- sele, mis ta eitas Austraalia peaministrile seoses Balti riikide annekteerimisele tunnustuse andmisega. Nendes küsimustes päritakse valitsusele mu hulgas arv, millal tehti otsus inkorporee- rimisele tunnustuse andmiseks, kes tegi selle otsuse, kas see otsus on saanud kindluse valitsuse ja töderakonna parlamendigrupi poolt ja millal informeeriti Läti konsulit Melbourne'is sellest otu- sest.

• Pressi-tsitaate

ME POLE EMIGRANDID

Vaba Eesti Sõna avaldab järg- mise kommentaari paguluses 30 aastat viibimise kohta:

Eestlaste asumiskeskustes USA- s on kogu vabas maailmas viimas- tel nädalatel tähistatud ja oludele vastavalt tähistatakse veel eel- seisvatel nädalalõppudel kolme- kümne aasta täissaaamisest kogu- maalt põgenemiseist 1944 sügisel.

Sisuileet ekslikult nimetatakse neid sündmusi kodumaalet lahku- mise aastapäevaks. Oige on "ko- dumaalet põgenemine", sest meie ei jätnud kodu ning kodumaad maha oma vabal tahtel, vaid põgenesime häda sunnil, et pääseda surmast, vangistusest, Siberi tühimaadele küüditamiseist või teistest ähvar- dustest ning ohtudest, mis juma- lavastane kommunism ja ühe USA- imperialistlik agressioon Eestisse kaasa tõi.

Järelikult: meie ei ole emigrand- did, vaid põgenikud, millest tule- neb ka meie hoiak sõnnimaasse, seal praegu võimustevase sis- teemi ja arusaam meie ülesanne- test paguluses.

Meie ei pea "tegema rahu orjuse ja rõhumisega", nagu ütles kiri- kuopetaja Hans Rebane USA Se- natis palvust pidades, sest peale meie enesete kannatuste ja kaotuste on meie sõdameel ka kohustus otsi- da tasumist nende tuhandete kaa- seestlaste eest, kes otseselt kom- munistide terrori ohvritena huk- kunsid Eestist, Siberi surmalaagri- tes, ja N. Vene ning kommunismi

kuritegeliku agressiooni ohvritena leidsid surma meileral "Moerol" ja teistel laevadel, Dresdeni raudte- jaamnas ja põgenikude kogu- miskohtades Inglise lennukiteilt alla heidetud napalmi leekide me- res ja teiste sõjastunduste läbi.

Kuriteole peaks varem-hiljem järgnema karistus, ja õigus peaks püüama kord võidule vägivalla ning ülekohtu üle.

Meie kul pagulaste hoiaku teise juhtlause ütles seitsekümmend aastat tagasi teine eesti kirikupe- taja, samuti Hans Rebane, kes Eestis kehtiva Vene tsaarivalitsuse raske surve ajastul ütles, et eest- lane saab Ameerikas asudes roh- kem teha oma kodumaa ja rahva heaks kui kodumaa asudes.

Pragu on jälle ajakirj, kuaas Eestist välitses võõra võimu surve ja meie saame võõrsil, eriti aga USA-s asudes teha Eesti heaks rohkem kui saab teha eestlane ko- dumaa. Sellest on kõige tähtsam, hoida Eesti nime ja eesti rahva teeselsvuse mõtet elavana maali- ma rahvaste teadvuses, kuni ajaloo muutvas käigus jälle avaneb võimalus Eesti teeselsvuse taas- tamiseks.

Diibeekis, Belgias, suri 30. juulil Minna Lindre, n-nä Kuit, sünd. 19. septembril 1885 Kaareperas.

Sydney's suri 27. sept. Vera Al- exandra Kippasto, sünd. 12. veebr. 1896 Rõngus.

Birminghamis Inglismaal suri 26. augustil Jaan Andreller, sünd. 25. juulil 1906 Vigalas.

Toetage Lõuna-Rootsi E.Maja!

A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktsiate tellimisleht

Käesolevaga soovin osta A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktsiaid à Rkr. 100:- ja ta- sun asjaajamiskuludeks Rkr. 10:-. Igalt aktsialt (kokku Rkr. 110:-). Samaaegselt palun mind kanda aktsiaomanike nimestikku.

Soovitud aktsiate arv

Tellitud aktsiate ja asjaajamiskulude arvel tasun Rkr.

samaaegselt käesolevaga / hiljemalt järgmiseks kuupäevaks

postgiro arvele nr. 16 01 10-3 / pangavarvele nr. 418-9122 / lisan pangatsheki / ra- hasedeld. (Soovitav alla kriipsutada!)

(koht ja kuupäev)

(allkiri)

Täielik nimi ja aadress:

AB Lõuna-Rootsi Eesti Maja, c/o M. Laas, Boels väg 5, Hjärup, 222 48 Lund. telef. 040/46 53 85, portgiro 16 01 10-3.

Los Angelese Eesti skautiüksus "Tulehoidja" sooritas augustis 80-kilomeetrilise matka High Sierra mägedesse. Skaudid viibisid teel kuus päeva ja viis ööd. Truppi juhatasid "Tulehoidja" üksuse abijuhid skj. Valdur Tael ja istevanem Herbert Kodas. Matkamas oli üheksa poissi. Noorim skaut oli 11 aastat vana, vanim 15 aastat. Pildil "Tulehoidja" üksus Sequoia National Pargis oma pikka matka alustamas.

KALEVI KOJUTULEK

Aarand Roos: Esto-Atlantis. Novelle. 292 lk. Välis-Eesti & EMP. Stockholm, 1974. Kaas: Rutt Tuling.

"Külsin endalt, et millal leitakse üles kõik kadunud pojad – eestlased, kes eri ajajärgudel olid sunnitud oma kodumaalt lahku-ma." Lause leidub "Esto-Atlantis" viimases novellis "Kojutulek". Novellide (neid on kuus) kangelane Aarand Roos küib neid ise osalt esindamas, osalt otsimas. Novellis "Esimene eestlane" ta rändab umbes 4900 aastat enne meie aega Idamaa vanima kultuuriraha, rassist ja päritolult tumnate sumerite riiki ja saab isikustunud Ajaloost käsu hakata uue rahva eelisaaks. Ta kihub sumeri tüdrukuga, aga peab selle loovutama skadlasele. Akadlaste esitustungi tõttu sumerite harrilgid viimaks hävisidiki.

Nobellis "Aestil" on Aarand Roos keiser Traianuse aegses Roomas ja tuleb hõbusevõiduajamisel Circus Maximuses esimesele kohale. Üldises ovatsiooniks kutsus konsul Marcelluse lesk ta enese juurde lõunale. Siin pole Roos põlunud anakronismi. Aeg näib olevat 2. sajandi algus p.Kr., aga viimne tuntud konsul Marcel-lus suri aastal 23 e.Kr. Lõunale ta igatahes läheb ja leiab võimaluse protesteerida iseloomustuse vastu, mille rooma ajaloolane Tacitus oma "Germania's" annab Aestil-le, tän. eestlaste eluviisile ja kommetele.

Ajaloolaste andmeid ei tähenda

"aestil" siiski eestlast, vaid germaaniaste suhtes idapoolseid rah-vaid. Novellis "Mustlase" on Roos kodutu rahvakillu, "valgete mustlaste" ilige 16. sajandi Taanis, Flensburgis. Tema esivanemad, eestlased, olid Saksamaale ja Taani sattunud sõjapõgenikena või vangidena pärast Pala lahingut. Roos võtab benediktiinide kloostris Ringstedis vastu ristiusu, saab mungaks, õpib lugema ja kirju-tama, ka õit pruulima. Loeb esi-mest eestikeelset katekismust ja Henrik Liivimaa kroonika. Ühel jumalateenistusel elab ta läbi töö-lesse usulise ärkamise. "Ma olen valguist näinud". Ta saadetakse stipendiaadina Riia linna ja ka-vatseb minna misjonäriks Eestiasse, aga raeakojas komandant peab teda mässuliseks ja saadab ta kloostrisse tagasi. Selleski loos on anakronisme: rändeestlased rää-givad Vanemuise sünnist ja Kunda kammkeraamikast. Tõenäoliselt on see tahtlikult nõnda, lihtsalt naljaks.

Novellis "Viimne eestlane" on Aarand Roos ärkamisajasse, siis iseselsvas Eestis ja lahkub sealit koos testega pagulusse. Ta otsib seost meie ajaloo ja meie sõnava-ra vahel. Novellis "Teiste sõnadega" ollakse aktuaalses kaasajas. Lundi eesti üliõpilaskond peab suvepäe-va. Kavas on muu hulgas pidukõne, ühe naisüliõpilase isa poolt kirju-tatud. Kõne käsikirj "sattus kloo-nide kätte, kellele rahvuslus on naljanäitja rahuldamise vahendiks". Nad võitsivad kõik faktid vastupidisteks, aga ühe õnneliku juhuse tõttu jäävad nad naljast ilma. Ka Roos peab kõne, paneb oma kaasvõitlejad eestluse üle tõsisemalt järele mõtlema ja ühe kadunud poja meelt parandama. Novellis "Kojutulek" elab Roos Kalevaliste Ordu stipendiaadina ühes Gambia lüksushotellis ja koostab "Totaalse eesti keele koordinaadistikku", et lüna ker-gesti mõistetavat ühiskelt kõigile üle kogu maailma laialipilatatud eestlastele.

Nagu refereeringust näha, on novellikogu väga omaprase si-suga, mis kogu ulatuses teenib ainult teemat – eestlust. Novellid need lood üheselt poolest päri-selt ei ole. On pigemini retsikirj-lused üsna rohke staatilise mater-jalga, raamjutustused ja kollaa-zhid. Ühe intervjuu nimetat autor ise neid kujutluslikeks memua-ri-deks. Üllatustki lõpp kuulub küll novellitehnikasse. Kolmes esime-ses loos on sündmustik põnev ja dramaatiline, rakendab rohkesti fantaasiat, näitkes seiklused Nippuris, hooivarraks olek akadi

vürsti juures, hõbusevõiduajami-ne, laadaelu. Võõra miljö kirj-lused on maalilised, näiteks kõrb, laastatud linn, Circus Maximus, saun ja pidusöök Roomas, kloostris. Kolmes sündmustik kahanenud, esikohal on teoreetilised arutlused. "Viimne eestlane" on lähini aru-levalt allegooriline. "Teiste sõna-dega" annab loomutruu pildi üli-õpilaste olemisest, aga osa ruumist kuulub ideoloogilistele küsimustele ja kõnetekstile. "Kojutulekus" on eestlusest toormaterjal veelgi rohkem. Kõigepealt pikk ajale-heartikkel Aarand Roosi poolt avastatud eesti asulast Austrias ja keele omapärasest läbimistest, Roosi kõne sellest Liberaalsot-siaalses Naisringis ja rida parag-rahve "Koordinaadistikku" uuest eest keelest.

Eestlusest on Aarand Roosile üllimalt tähtis, ta tahab selle täht-sust lugejasse sisendada, lugejat veenda ja mõjutada. Ta on mu-dugi teadlik hädadest sattuda oma ideonovellides iligesse abstr-aktusse, muutuda võib-olla ühe-kõlgeks, igavaks. On huvitav jälgida vahendit, milledega ta selle hädadohu vastu võitleb. Ta teeb järele pöörded, "põgenemist", et vältida eestlusest muutumist pateetiliselt või dotseerivaks. Novellikangelasena lahkuib ta igalt poolt kiiresti, kord, et säilitada oma vabadust, kord asjaoludest sunnitu. Proovireisija eestluse-ga on ommoodi Don Quijote või Toomas Nipernaadi, kel pind ja-gade all kergesti tulleks läheb. Orjusest akadi vürsti juures päästab meie kangelane end sel-lega, et vuristab eestikeelseid luu-letusi, mis hoovaldustele nii nal-jakana kuulub, et nad endid hah-geks naeravad, kõhkrampides väänlevad aga suude takistada orja põgenemist. "Teiste sõna-dega" ülevaate rahvuslikele propa-gandakõnele järgneb idealistilise pilnik steen, kus roosi tüdruk ta autos minema viib oma suguselti juurde näidatavale veebina. Täht-sate tulevikuperspektiividega "Koordinaadistikku" käsikirj saab kriminaalromaanilise vahetu-mi tõttu haledasti otsa. Aga pöö-ret ei tehta mitte ainult koormil-se, groteskides ja hoogsad tege-vusepildid, vaid ka stiil.

Stiilis vahelduvad või ühnevad aga teadlikult valitud elemendid: ülev paatos, igapäevane lihtsus, huumor ja koomika, asjalikkus, poeesia, filosoofilised sententsid, viljed kirjandulele ja rahvalkeele ütlustele, valmukad ja omapära-se mõtted ja sõnamängud. Eriti imponerib Roosi formuleerimist

Riin Rivanool KAHEKÕNE

"Aina kurdetakse, et kontakt noorema ja vanema põlve vahel on vilets ja vähenen. Aga ma ütlen teile – oma süü! Peab oskama noor inimene kõnelema panna, teda peab kuulama, eelkõige just kuulama," kuulutas Vürkeste Volder. Nagu oma sõnade kinnituseks tõttaski ta vanemate meeste ringist eemale ja võttis ju-tuotsa üles noore Taavi Tarukeseaga.

"Kuulsin, et abielusite hiljuti. Eks siis – õnn kaasa!"

"Jah, me abielusime 27-nädal aug. . ."

"Muidugi, muidugi, ma ju tunnen teie noorikuonu. Teate, Orukeste Oskar, tore mees! Sõja läbi teinud ja jutt tal jookseb kui oja. Ja jah, kui Orukeste oma suu lahti teeb ei siis saa ükski teine sõnakest vahele peotada. No jah, käisite siis ka ikka puima-reisil?"

"Just tulime üle nädala eest ja . . ." aga Volder katkestas:

"Kus te siis ka käisite? Ei noh, ega see pole tähtis, noorte in-meste asi. . . Vaat, kui meie Vandaga ära abielusime, siis sõit-sime Narva-Jõesuho mehinädelaid pidama. Kuursaal oli alies-uesti remonditud, kuula muusikat, teiti seksar ette, viska võina ja lõõ tantsu nii et kannab kibedalt. Aga tuba – odavat, teate – oli raske saada. Saimme ühte panslonaati igavene uberik, voodi kitsas ja külmuline, aga mis seest, noorte inimeste asi, saate aru. . . Aga kus teie siis käitsite?"

"Havall, olid väga huvitavad. . ."

"Oo jah, meie käisime seal ka ülemõeldunud talvel. No kus oli rahvast ja olemist! Linnukesi ja mammakesi ridamisi rannas päikeset võtnas, nagu üks ilhameri vaatamiseks ka välja pandud! Eh-eh-hee, aga räägime millestki teisemast ka. Kas te seal Ha-lekale tulemas kraatri juures ka käisite?"

"Jah, uurisime seda põhjalikult, tegime kraatri terve nädala-lise rekto je. . ."

"Aga vaat, kui meie seal käisime, ei näinud me midagi. Udu oli nii paks, et lõika või noaga ja tuuriuht oli ka üks igavene nips-ki, ei viitsinud midagi seletada, ainult et "ega te täna niikuini midagi ei näe". On siis teie käisite seal kohe kraatri põhjas ära, vaata, aga vaata! No justnagu siis lähemalt!"

"See oli haruldane reit ja. . ."

"Aga mis sest ikka! Puhmareisi asi, jätkame selle parem noor-paari mälestusisse nämmutada ja räägime millestki muust. Kuulsin, et saite hiljuti oma magistrikraadi. Kuidas on?"

"Sain magistrikraadi tööpoolest hiljuti kätte. Tegin selle hea-tasemelise ja kuulsat ülikooli juures, mille nimi. . ."

"Muidugi, muidugi, magistrikraad on nüüd nagu meil emalajal oli kolm klassi keeskoolis. Ma tean, tein ise kolmanda klassini välja, no kus oli ikka tamp peal! Saksakeele muu oli igavene kibed, ladus aina nõrkasid välja ja andis järelekaasmeid ja ega matemaatikaski kerge ei olnud. Vaadake, üldharidus oli tähtis! Teie siin muidugi tegite oma töö mõnel kitsapirliisil alal, millel pole mingit tähtsust. Mis teema teie väitekirjal oli?"

"Käsitlitsin lähemalt ja tein põhjaliku uurimistöö. . ."

"... ega see pealkiri tähtis ei olegi. Ma olen alati teinud, et nüüdseja koolide tase on nõrk, kõik lahendatakse kompuuterite ja valemitega mõne sekundiga ära, mida enne oleks raske mõtlemise ja paberi peal rehkendamisega teha tulnud mifu päeva. Näete, selles on suur vahe! Üks-kord-üks, kui palju seda teinud-sai, ma ei tea, kas te sellest enam hoolitegi? Või võtke logarit-mid, kui palju teil meist aru on?"

"Kardan, et praegu enam tõesti mitte just palju, aga ma olen humanitaar-alal ja oma doktoritöögi tein teemal. . ."

"Kas ma ei teinud! Doktoritöö ja jälle mõni imeilik uurimine! Ma ütlen, sinne koolisüsteem on vilets ja haritlaste tase jätkuvalt madal! Kui mina noor olin, kui palju me siis ajalugu tuupima pi-dime. Tsaari-aeg Venemaal, näiteks, no kui palju te sellest õp-pinud olete? Muidugi, ma teadsin, et teil on väga vähe aimu maailma asjadest ja üldhariduslik tase lonkab kohutavalt. Ja nüüd oleks huvitav teada veel, mida arvate teie eesti asjast ja maailma poliitikat üleea? Aga te ei maksas vastatagi, ma tean, kuidas meie noored mõtlevad ja ei neil midagi nimetamisväärs-t välja ei ole niikuinii."

Jutuajamine jäi pooleli. Taavi noorik sakutas skutas oma abikaasat varrukast ja soisistas talle midagi kõrvu.

"Peaaegu kõikjal vabandama. Oli väga huvitav. . ." ja noor paar kadus kiiresti ukse suunas.

Vürkeste Volder aga sai pintsakuhõlmast kinni Kurukeste Kustasel ja algas:

"On väga tähtis, et meie vestlekseme ka noortega ja nende arvamised ära kuulaksime. Nagu praegu Tarukeste Taaviga. Oli väga huvitav arutelu ja noor inimene sai äraelda, mis tal sü-dame peal, oma vaated põhjendada ja ütleldse oli see üks tore ja imponeeriv kahekõne, mis annab uusi mõtteid tulevikuks, selgitab nooremajale vaated ja nõnda edasi," oli Vürkeste Volder igatpidi isendaga kaubal ja omaga rahul.

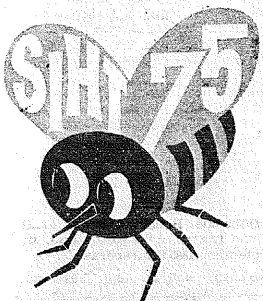
soosvus, eesti keele väljendus-võimaluste tundmine, mida meie kirjanudest just alati ei ole. Hil-juti kurtis üks roosi reitensent, omi kirjenikke arvustades, et "man skriver som om språket inte fanns".

Viimne novell lõpeb tore-dal puudiga. Aarand Roos saadab Nõukogude Eestisse telegrammi: oldagu ärkvel ja valvel, Kalev lä-kitab sinna oma poja, niipea kui see eesti keele ära on õppinud.

Aga püüdes vältida ühte hä-dadohtu satub Roos teise. Puhtast märgurõõmusest kipuvad selklused

ja sõnad saama peassajaks. Sellest poleks midagi, aga teema ju pidi teine olema. Igatahes on Roos loo-nud oma maailma. Inimest sel ei ole, ei saagi selles zhanris olla. Teda ei ole ju ka Gulliveri reisides. Ei kujutle, et Roos ilukirjanikuna võiks samas suunas kasa jätka-ta. Võib-olla ta hakkab ideede asemel kujutama inimest, annab sillerda-va stiili juurde sügavamalt sisu. Praegu aga tunneme huvi "Esto-Atlantis" põhiede, omapärase sündmustiku, huumori, väimukuse ja sõnakunsti vastu.

HELMİ ELLER

Kiitvaid arvustusi Tiiu Leekile filmis

TORONTO (ME) — Noor eestlanna Tiiu Leek, kes mängib kanada mängufilms "Why Rock the Boat" nais-peaosas, on saanud ajalehtede filmi-kriitikutelt rea kiitvaid arvustusi. Film ise, mida Toronto's võis näha 11. oktoobrist alates Four Seasons Sheraton kinos, on samuti kriitikutel poolt soojalt vastu võetud.

Glyde Gilmour, Kanada tunnustatum filmikriitik, kirjutas Toronto Star'is: "Ma usun, et ma võin julgelt ennustada, et need, kes Weintraub'i raamatut lugesis ja sellest mõnu tundsid, võivad igati rahul olla filmi peategelastega. Stuart Gillard, kes mängib Harry Barnes'i ja Tiiu Leek tema nais-reporterist armastus-objektiks Julia Martin'i osas, on täpselt nagu ma neid raamatut lugedes ette kujutasin."

Montreal Star'i kriitik Martin Mallina ütleb, et film pakub publikule kaks tundi lõbusat ajaviidet oma 1947-aasta muusikaga ja tundliku mänguga Gillardi ja Leek'i poolt.

Jack Kapica kirjutab Montreal Gazette'is: "Leek on tugev Julia osas. Ta mängib seda talumatut snooži üleoleva ülbusega. Ja aksepteerib lõpuks Barnes'it otse vihaselt ägedusega, mis näitab teda tõelise hävitajana."

Montreali avastenduse järel saatis National Film Board Tiiu ringreisile Lääne-Kanadasse, et filmile eelreklamit teha Vancouveris, Calgarys, Edmontonis ja Winnipigis. Käesoleva nädala ahul oli Tiiu tagasi Toronto, kus ta esines mitmesugustel TV ja raadio intervjuu-saadetel. Tiiu ringreis lõpetab Ottawas. Selle suurejoonelise eel-eelreklamit korraldajaks on NFB publitsist Gary Bush.

NFB poolt ajakirjandusele väljajagatavas Tiiu Leek'i eluloo-kirjelduses mainitakse, et ta on sündinud 1960. aastal Montrealis ja et ta vanemad on eestlased. Ta on üles kasvanud Toronto's elab nüüd siin pärast nelja-aastast modelleerimist Londonis ja New Yorgis.

Ja NFB ei ole ainuke organisatsioon, kes usub, et Tiiu Leek'ist on võrreldav tuleviku filmitäh. Uus Kanada ajakiri "Glitter", mis pühendatud staaride süsteemi arendamisele Kanadas, on oma esimese, novembri linnuma väljaande kaanepildiks valinud Tiiu Leek'i.

"Why Rock the Boat" lavastaja John Howe räägib Tiust NFB intervjuuajal: "Ah, jah, Tiiu. Ma avastasin Tiiu. Ma ei ole kunagi pidanud ennast filmitähedeks loojaks, kuid mis puutub Tiusse, ma võtaksin selle tiitli vastu. Oma eelmise filmi jaoks vajasin nais-peaosalist vanas ilus ja ma asusin teda otsima. Leidsime Tiiu Toronto'st. Ta oli modell ja ta ei olnud kunagi näideldud. Tegime temaga filmi-testi ja ta mängis Gloria Glyde'i osa meie filmis "A Star is Lost". Tiiu on sensitivne, intelligentne tütarlaps — väga ilus tütarlaps. Ta töötab väga, väga innukalt selles filmis ja sai sellega hästi toime."

Silis tili "Why Rock the Boat" päevakorda. Ma tundsin, et ta oli täpselt õige Julia osa jaoks. Ma ei nimetaks teda praegu veel suureks näitlejaks, kuid usun, et temast võib tulla suur näitleja — kuna ta on hea filminäitleja. Ja nagu ma varem ütlesin, et on olemas vahe näitlejate ja filminäitlejate vahel Tiiu mäng Julia osas on igal viisil sama hea kui Myrna Loy oma igas tema osas.

Kolm noort eesti kunstnikku — Reet Puhm, Jaan Reitav ja Monika Uuesson, kes esitavad oma töid ühisenäitusel.

Kunstnike järelkasvu tööde näitus Torontos

TORONTO (EPL) — Eesti Kultuurikogu Kanadas juures tegelev Kontserburoo on oma tegevusala laiendanud. Kõik eelselvaldava hooga ja kontserdid seotakse kujutav-kunstist näitusega. Esimene selline kontsert ja kunstinäitus toimus 8. okt. Uuel hoosjal tahetakse eriti tutvustada meie nooremat kunstnikkonda, kes võrsil sündinud ja siin oma kunstilise hariduse saanud.

Hoosja esimesel noorte kunstnike tööde näitusel esinesid oma

töödega kas hiljuti kunstikooli lõpetanud või lõpetamise eel selevad noored Reet Puhm, Monika Uuesson ja Jaan Reitav.

Näitus leidis aset St. Lawrence moodsa kontserthoones ja selle avas kunstnik Abel Lee. Ta tutvustas rohkearvulisele publikule kolme noore kunstniku loomingut, misjärel iga kunstnik ütles paar lauset oma loominguga ja selle sihtide kohta.

Kolme noore kunstitööde näitus jääb avatuks paariks-kolmeks nädalaks.

TV Fredag

Skol-TV:
8.30–8.55 **Barnkunskap:** Barnets lekulveckling, Åk 1. Färg. 1. De två första levnadsåren. Gymnasiet.
9.00–9.30 **Lärarprogram:** RoS 3, Åk 1–3. Skapande.
10.00 **Switch on!** 9, Åk 3.
10.10 **Gymnastik med variation,** Åk 1–3. Färg. 1. Boll och bra balans. Förskoleprogram.
10.30–10.50 **Om — Sofia som ser med fingrarna.**
11.00–11.30 **Bygd i förvandling — in-dustriminnen.** Färg. 2. Att arbeta med järn.
Skol-TV:
12.00 **Lärarprogram:** RoS 4, Åk 1–6. Skapande 2.
12.30–12.40 **Lärarprogram:** RoS 3, Åk 1–6. Skapande.
12.45–13.05 **1 Frankrike.** 2. Ett katolskt land. Mellanstadiet. Förskoleprogram.
14.30–14.50 **Om — Sofia som ser med fingrarna.**
16.30–17.00 **Halvtim.**
17.25 **Tapahtumia.** Aktiivelt magasin för finskspråkiga.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt och väder.**
18.05 **Barnjournalen.** Färg.
18.30 **Sveriges magasin.** Färg.
19.25 **THI glädje — svensk långfilm från 1960.** Manus och regi: Ingmar Bergman.
1. rollerna: Maj-Britt Nilsson, Stig Olin, Berit Holmström, Björn Malmsten, Victor Sjöström, Birger Malmsten, John Ekman, Margit Carlquist, Sif Ruid, Rune Stjärner, Erlend Josephson, Georg Skarstedt, Agda Hellen, Svea Holst m fl.
21.30 **Aktuellt och väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35–22.35 **VM i gymnastik för damer.** Färg. Sammandrag från tävlingarna i Varna i Bulgarien. Sven Plex Petersson.

TELEVISION 2

17.00 **De rades uppror.** Färg. Serie efter Harry Kulmans ungdomsbok om några kamrater från Söders fattigaste gata i trettioalets krisdrabbade Stockholm. Del 1. Vi komma från Södernwlm. Regi: Harald Stjärne.
Medverk. Hans Jungmark, Mats Nordström, Christer Strandberg, Roland Boren, Berit Augustsson m fl. Textat.
17.25 **TV-nytt och väder.**
17.30 **Fem myror** är fler än fyra elefanter. Färg.
18.00 **Tidblad.** Färg. Berndt Ahlqvist och Olle Stenholm.
18.35 **Sverige i sameland.** Färg. Om samernas slöjd.
18.55 **Anslagsvatten.** Färg.
19.20 **Regionalnytt.**
19.30 **Rapport med väder.**
20.00 **Regnbåg.** Färg. Nöje från fredag till lördag — det gamla glada 30-talet presenterat av Jan Nygren.
20.30 **Vet ni var?** Färg. Beatrice Järås och Bo Wamgård i ett hemligt landskap.
20.35 **Capones miljoner.** Färg. 6. Upplösningen.
Medverk. Glyn Owen, Peter Sallis, Isabel Black, John Thaw, Jill Dixon, John Bown m fl.
21.00 **Människor på sjukhus —** reportage från Danderyds sjukhus utanför Stockholm.
21.40 **Ångsklokan —** Dalarnas landskapsblomma. Färg.
21.50–22.30 **Föraktet.** Färg. Fransk-italiensk långfilm från 1963 efter Alberto Moravias roman *Il disprezzo*. Regi: Jean-Luc Godard.
Medverk. Brigitte Bardot, Michel Piccoli, Jack Palance, Fritz Lang.

Piccoli, Jack Palance, Fritz Lang.

Sydneys suri 21. sept. Karin Sanders, end. Tammisto, n-na Al-las.

Kohalik elu

STOCKHOLM
Meeskoori kontsert

Laupäeval, 30. novembril kell 18.30 toimub kontserthoone suures saalis Meeskoori 95. kontsert Lembit Leetmaa juhatusel.

Solistiks on Naan Põld, klaverisaade Hilma Nerep-Mossin.

Kuna kontserthoone ümbrind on pärast ümberehitust mitmekordseks tõstatud, on võimalik, et seekordne kontsert suures saalis jääb viimseks, sest pääsmete hindu pole võimalik nivõrd tõsta, et need kõiki kulutusi kataksid. Meeskoori juhatus on juba ajustanud sobivate ruumide otsimist, kes saaks tulevikus koori esinemisi korraldada.

GÖTEBORG
Teatritendused

Laupäeval, 2. nov. toimub Stockholm Eesti Teatri esietendus Karl Eorme näidendi "Kui kõik läks teisi!". Munkibäcki gümnaasiumi aulas algusega kell 19. Pääsmed eelmüügil J. Hansen tel. 20 01 54 ja kohapeal üks tund enne algust. Pääsmete hindadeks on 15- ja pensionäridele 10- maksuvasekogu saali üldisele.

Etenduse vaheajagadel on J. Hanseni juures võimalik laua tellimine ja pääsmete lunastamine Näiteringi sügispeole, mis toimub laupäeval, 16. novembril.

GÖTEBORG
Tänuavaldus

Göteborgi Ev. Lut koguduse poolt korraldatud jumalateenistusel 13. okt. esines soololauludega Aarne Viislaa.

Koguduse juhatus tänab solisti, kes kaunitel lauludega ilustas jumalateenistust.

Hiljem naalringi poolt korraldatud kohvilaulude asetatud muitsvate sümpiste kuli ka loterille ametatud esemete eest, sõdamikil tanu kõigile, kes selleks kaasa aitasid.

Palju tänu hr. Kaasale, kes võttis vaevas näidat filmi kaasmaalaste pidustustel Münte-ris.

Baltlaste demonstratsioon Washingtonis Austraalia pea- ja välisministri ees

WASHINGTON (EPL kirjasaat-jalt) — Seoses Austraalia peaministri Whitlami ja välisministri Willesse viimilisega poliitilisel reilil Washingtonis, kus nad kokku said Ameerika presidendiga, korraldasid eestlased, lätlased ja leedulased järjekordse proteste-demonstratsiooni Austraalia saat-konna ees laupäeval, 5. oktoobril.

Demonstreerijad kandisid m.h. kahte eriti suurt loosungit pealkir-jadega "Sell-out of The Baltic States" ning "Watergate of Australia". Enne protestemonstratsiooni käis kolmelikmeline balt-laste delegatsioon Austraalia saatkonnas, selgitades protestee-rimise põhjust ning argumentee-rides Austraalia valitsuse otsuse üle tunnustada Balti riikide annekteerimist N. Liidu poolt.

Baltlaste esindajateks visiidil saatkonda oli eestlaste poolt Ger-hard Buschmann, lätlaste poolt Melerovics ja leedulaste poolt Edward Sumanas, noorema põlve leedulane, kes on hiljuti asunud täitma pagilasele büroojuhataja kohta, diisametaga tegutseda aktiivse balti probleemide nn. lo-by'i'stina Washingtonis baseeruva Ühendatud Balti Komitee välis-võtluslike asjade ajamisel. Kol-melikmeline delegatsioon esinda-sik Ühendatud Balti Komiteed, kuid selle kaudu ka USA balti päri-toluga ühiskonda.

Delegatsioon võttis vastu väli-ministri Willesse isiklik sekretär Mr. Priot, kellega vestlus kuules umbes 45 minutit. Olles ära kuulnud baltlaste pahameele ja protes-teerimise põhjused, vastas selle peale Mr. Priot, et Balti riikide annekteerimise tunnustamine näi-tas üldise Austraalia välispoliitilise vahetunde üle. Balti riikide juba kauaegne kuulmine Nõukogude

Liitu on realiteet, mida Austraalia peab arvestama. Baltlaste märkusele, et kodumaal elavad eestlased, lätlased ja leedulased võtavad seda Austraalia valitsuse sammu kui nende taotluste reetmist, vastas Mr. Priot, et Austraalia valit-susel on selle kohta hoopis teistsu-gused andmed. Austraalia esinda-jad on rääkinud kohapealsete balt-lastele kodumaal ja need olevat Austraalia valitsuse sammuga vähem päri ega vastu sellele kui nende huvide reetmisele. Austraalia valitsuse samm ei olevat sugugi kahjulik baltlastele Nõuk. Liidus, tuntuks Mr. Priot.

Küsimusele, et milline on nüüd nende balti päritoluga sissenda-jate status, kes ei ole veel Aust-raalia kodanikud, vastas Mr. Priot, et see ei ole põhiliselt muutunud, ja näiteks mingit balti päritoluga ük-sikustikute väljaandmist N. Liidu valitsusele nõuete peale ei ole karta. Eeldades vastuses Mr. Priot siiski mõnasa, et täpsemad selu-si mitte kodanikest baltlaste staatus kohta ei ole veel välja tõstatud. Küsimusele, et kas Aust-raalia poolset Balti riikide annekteerimist ole järele mõtlemist on edaspidi võimalik tühistada, kui mitte Tõberakonna praeguse valit-suse, siis teoreetiliselt võibolla Liberalise erakonna uue valitsuse poolt, vastas Mr. Priot, et sellist pretsedenti ei ole rahvusvahelise diplomaatia ajaloos tema teada seni olnud ja ta ei näe ette Aust-raalia poolt mingisugust tagasi-käiku selles küsimuses.

Vestluse lõppedes teatasid dele-gatsiooniliikmed, et baltlased ja nende sõbrad kavatsesid jätkata oma protestaktiivse Austraalia valitsuse ebaõiglast sammu vastu ning et on otsustatud välja kuul-tada Austraalia lennuilini "Quan-tas" bokoteerimine baltlaste poolt, kusjuures baltlased kutsu-

vad üles kõiki endale sumpatisee-rijaid selle boikotiga ühinema.

Hiljem Austraalia saatkonna ees asetleitud baltlaste protestide-monstratsiooni üks organisee-rija oli Washingtoni Eesti Seltsi esimees Mäldo Karl, kes on Aust-raalia eestlaste üheks esindajaks Ülemaailmses Eesti Kesknoo-gus. Eestlasi on üldiselt siiski ras-ke taoliste aktiivsetele demonstreerimisele saada, selgi korral moodustasid umbes 100-pealise demonstrantide grupi peamiselt lätlased ja leedulased, eestlasi oli kohal 17, neist enamust mitte Washingtonist, vaid lähedalasu-vast Baltimorest. Washingtoni-Baltimore ümbrusest kandeierb eelolevatel valimistel USA Eesti Rahvuskomitee esinduskogusse tervenisti 14 isikut. Juba nende ja nende perekonnaliikmete osavõtu, oleks taganud eestlaste osavõtu, kuid enamus nendest ei olnud ko-hale saanud. Protesteeri-jate ri-dades võis märgata siiski järgmisi esinduskogu kandidaate: Johan-nes Pedak, KaJO Popp, Helmo Ederma ja Uno Teemant, lisaks muidugi üldkorraldaja Mäldo Ka-ri.

Lähtlaste poolt viidi demonst-ratsiooni ajal Austraalia saatkonda üle 1000 allkirjaga protest Aust-raalia valitsuse sammu vastu. Protestemonstratsiooni tegi reportaaži Ameerika Hääli, kelle esindaja-reporterina kohal viibis Eesti osakonnas töötav Asta Rice. Ameerika televisiooni ega ajakir-janduse tähelepanu meeleavaldus sel korral ei saanud, küll aga tõstis Balti riikide küsimuse üleriigilisele televisioonisäates üles "New York Times'i" reporter B. Gwertzman.

Leinateated

Lahkus meie kallis abikaasa
ja isa

Robert Tolli

Sünd. 2/8 1914 Jõhvis
Surn. 15/10 1974 Lundis

Sügavas leinas

**EMILIA
JAAN**

Nüüd lõppend valu, otsas
vaev,
on rahuranda jõudnud
laev.

Matusealatus toimub 26/10
s.a. kell 11 S:t Jakobs kapellis
Landskronas.

Ootamatult lahkus meie kes-
kelt

Robert Tolli

Mälestavad leinas

**SALME ja JOHANNES
AADLI
KATY ja JULIUS
HOHENSEE
ELVI ja MIKKEL KOOR
KARL LINK
EMILIE MALKEN
ELLEN ja JOHANNES
PAALI
SELMA RAUDMETS
IRMA ja EINAR SAAT
LILIAN ja HEINRICH
SAKS
ARNOLD SERGO
HERMINE ja AUGUST
TIITUS
LINDA ja OSKAR
TRUUMEEL
SOHVIA TÖKMAN
JULIE ja ALEKSANDER
VAHER**

Meie armas sõber

Oskar Akerta

Sünd. 29/9 1899
Surn. 11/10 1974

Mälestavad kurbuses

SÖBRAD

Matusealatus toimub nelja-
päeval, 24. oktoobril kell 13
Uppståndelse kabelis Metsa-
kalmistul.

Aktsioon ... Algus lk. 1

hale või koguni liidukantsleriks,
s.t. valitsuse juhiks.

Teistest U. E. Kesknõukogu
aktsiooni soojalt toetajatest on
märkida dr. Rainer Barzeiti,
kes viimati oli kristlik-demokraa-
tide kandidaat liidukantsleri
kohale, vabahärra von Fircks,
parun Olaf von Wrangeliit,
kuna riiklikest asutistest oli üks
esimesi vastajaid Bayeri riigi-
kantsleri. Märjukirja saajatest
on valitsuse kahe rühma, sot-
sialistide ja vabade demokraa-
tide partei, parlamendiliikmed
piirdunud peamiselt viisakuse-
vastustega, kuna ei ole veel
selgunud valitsuskolitsiooni
käekäik eelseisvates suurvaid-
lustes valitsuse "Ostpolitik" üle.

Aktsioon nõudis kulu üle tu-
hande dollari, mis tuleb peami-
selt USA Eesti Rahvuskomitee,
Kanada Eestlaste Kesknõukogu
ja Austraalia Eesti Seltside
Liidu rahalisest toetusest.

Kui seekordsele aktsioonile
saabunud vatused on kõik New
Yorki jõudnud ja samuti on
saadud Liidupäeva välispoliiti-
liste vaidluste stenogrammide.

Tuleb märkida, et Balti rah-
vusgruppidest on eestlased
Euroopas eriti Saksamaa osas
välisvõitluse alal olnud teistest
aktiivsemad ja ka edukamad.
Saksamaale ja üldse Euroopa
riikidele Balti rahvusgruppide
välisvõitluse suurema kaalu
andmiseks lepitati kokku juba
1970. a. sügisel kui U. E. Kes-
knõukogu peasekretäri Eduard
Vallaste Euroopas viibimisel
Lüneburi Ostakademies kor-
raldati kolme Balti rahvuse
esindajate kinnine koosolek,
mildest osa võtsid ka Balti sak-
slaste juhtivad isikud. Loodud
kontaktide tõttu esines Liidu-
päeva liige vabahärra von
Fircks juba tol ajal Liidupäeval
suure kõnega Balti riikide ise-
seisvuse taastamise nõudmi-
seks. Seekordse aktsiooni puhul
saadud kirjas töötab vaba-
härra von Fircks järele resoluu-
tuset väljaastumist Eesti ja
teiste Balti riikide huvides Liid-
upäeva vaidluste puhul. Mit-
med Liidupäeva liikmed on pä-
rit Balti riikidest, parun Olaf
von Wrangel, näiteks, Eestist,
mille tõttu nad on kursis Balti
riikide küsimustega ja eriti in-
statud oma sünnimaade õi-
guste kaitsest.

Oma armast ristiema

**Mary
Robberts-
Raiend'it**

mälestab leinas

MARI HÄNNI

vanemate ja vennaga

Kirjandus-õhtul Uppsalas tutvustati Solzhenitsõnit

UPPSALA (EPL) — Uppsalas
toimus ääri kirjandusõhtu, kus
käsitleti Aleksander Solzhenitsõni
isikut, tema loomingut ja ta sang-
arlikku ja surmakarjastat võitlust
poliitilisel areenil. Kirjandusõhtu
korraldas Skautlike Noorte Sõpra-
de Selts kirjanduse õppering koo-
stus Uppsalas Eesti Demokraatli-
ku Klubiaga.

Õhtu oli kokku tõmmatud üm-
marguselt poolsada kirjanduse
sõpra, nende hulgas osa rootslasi.
Kui korraldajad oleksid veel eel-
teate paigutanud kohaliku rootsi
ajalehte, oleks külaliste arv roots-
lastes osas tublisti suurenenud.

Kõnelejaks oli palutud rahvus-
vahelise nimega kirjanik ja pub-
listist, ungari akadeemik Ivan Fa-
ludi, kes eriteadlasena on oma arv-
vukate kõneleisidega nii Rootsis
kui Lääne-Euroopas endale väga
hea nime teinud, ja seda eriti Ida-
Euroopa ja Nõukogude poliitiliste
probleemide alal. Ta on ka kordu-
valt menuga esinenud Rootsi ja
Lääne-Saksa televisioonis.

Ühtlasi on Faludi oma terava
vaatluse pilguga palju reisinud
rand old man, kelle eruditsiooni
ühiks saladusks või võtnuks on
poliitotus, tema erilaks on aga
soome-ugri keeled. Vestluses te-
maga selgus peagi, et ta on kaunis
hästi kodus ka eesti keele alal ja et
ta omab rea tutvusi meie akadee-
miliste inimeste seas. Ternast
hoovab loomulikkus sarmi, mis mõ-
jub sümptomaalselt ja kuulajaid võit-
valt.

Faludi kõneles Solzhenitsõnist
perfektselt. Nii sisuliselt kui kõneteh-
niliselt osutus ettekanne täiusli-
kuks. Kõneles, kasutamata vähe-
matki märkmepaberit, põimides
kõneste siin-seal isiklikke mäle-
stusi Kerenksist, Leninist, Stali-
nist, Gorkist jt. Võib julgelt öelda,
et Faludi meisterlikust käsitlusest
kerkis kuulajaskonna silmades ette
pilt Solzhenitsõni tõdest ja võit-
lustest hoopis reljeefsemalt ja ku-

Aleksander Solzhenitsõn — kas
ta tuleb Uppsalasse?

jukamalt, kui meil see oli olemas ta
tööde või pressi vastavate artiklite
lugemise või ta tõdest tehtud fil-
mide vaatamise kaudu.

Kütkestav ettekanne kestis pool-
teist tundi ja sai kauakestva ap-
lausi. Järgnes mõtlevahtus.

Kohalik elu

ALINGSÄS

Sügisüksuviibimine
Alingsäsi Eesti Selts korraldab
laupäeval, 9. novembril algusega
kell 17 Folkets Hus C-saalis sügis-
üksuviibimise kodumaalt lahu-
mine 30. aastapäeva tähistamiseks
koos Välis-Eesti päevaga.

Koosviibimist sisustab päeva-
kohase kõnega Edvard Aasa Gö-
teborgist. Deklamatsioone ja ette-
kankeid kohalikest jõududest.
Kohvilaud. AES loodab rohket
osavõttu lõbusa tujuga. Kõik tere-
tulnud.

ESKILSTUNA

Mardipäeva pidu
Eskilstuna Eesti Pensionäride
ühing korraldab Mardipäeva peo
laupäeval, 16. nov. algusega kl. 16
KFUM majas, Kriebensgatan 13.
Laudadel oleksid võlilevad, karas-
tavad joogid ja lõpuks kohv.

Hr. Kalle Tarnemäe on lüba-
nud tulla filmi näitama suvisest
Kolmardeni sõidust.

Korraldatakse loteri jaoks pa-
lume esemleid kaasa võtta.
Osavõtta soovijaid palume re-
gistreerida hiljemalt 13. nov. tel.
11 65 99 või 12 30 23.

Kõik vanad ja noored teretulnud.

GÖTEBORG

30. a. paguluses
Pühapäeval, 27. okt. kl. 14 tähis-
tatakse Göteborgi eesti organisat-
sioonide ühiskorraldusel paguluses
viibimise 30-ndat aastapäeva
KFUM suures kuuldesaalis Park-
gatan 11, Erik Dahlbergsgatan 1.
Aktusel kõneleb piliskop Sven Da-
nell. Esinevad algkooli õpilased,
Göteborgi Nais- ja Meeskoor ühis-
koorina Eero Tarjuse juhatusel.

STOCKHOLM

Tänuavaldus
Südamlük tänu kõigile kes mind
minu 75. a. sünnipäeva pidul mee-
les pidasid ja õnnesoovide, tervit-
uste ja kingitustega mulle palju
rõõmu valmistasid.

AINO KÄSPER

NORRKÖPING

Kontsert
Laupäeval, 2. nov. kl. 16 toimub
Norrköpingis Stockholm Eesti
Naiskoori kontsert, de Geeri güm-
naasiumi (end. Allm. Läroverket)
saalis, Nygatan 68. Juhtab Hilma
Nerep—Mossin. Solistina esineb
Alfred Pisuks (viulu), klaveril H.
Nerep—Mossin. Kontserdipä-
rased hinnaga 10,- on eelmisilgi
segakoori liikmetele tasuta ja koha-
peal pool tundi enne kontserdi al-
gust.

Pika sõnavõtte reas avas V. Kot-
sar, kes pidas soovitatavaks Solzhe-
nitsõni kutsumist Uppsalasse kõ-
nelema. Teda toetas soojalt Sven
Erlansson. Korduvalt võtsid veel
sõna Enn Nõu, A. Kivimäe, J. Le-
pik, pr. Loooris, mõned rootsi kulla-
lised ja kõnehtu juhataja J. Lind-
vere.

Viimane luges ühtlasi ette need
tsitaadid Gulag-arhipelaagist, kus
Solzhenitsõn kirjutab kiitvalt ja
tunnustavalt O. Tiefs valitsuse
liikmet adv. A. Susist, kes oli aas-
tate jooksul autori vangikongi
kaaslaselaks ja sõbraks ja "Euroopa
esindajaks", nagu autor ise ütleb.

Neid passusi täiendades ettelugeja
vastavate tsitaatidega "Teata-
jast" (19. jaan.s.a.), millistest
selgub, et pärast mõlemate vaba-
nemist nõukogude vangilaagrist
oli Solzhenitsõn Eestis Susit kor-
duvalt külastanud ja tema juures
isegi kirjanduslikku tööd teinud.

Mõtlevahtus lõpul andis pr.
E. Lindvere korraldajate nimel
Ivan Faludile tänutäheks kombi
neike, mille järele veel mitmed
kuulajad teda isiklikult tänasid oi-
valise ettekanne eest.

Kirjandusõhtu korraldajad ot-
sustasid Solzhenitsõnile saada kir-
jaliku tervituse.

Ei ole ka võimatu, et Solzheni-
tsõn isiklikult Uppsalasse tuleb —
seoses oma Nobeli-auhinna vastu-
võtmisega Stockholmis.

Oma kodu ... Algus lk. 1

nuse tõttu, mis nad andsid
Narva piiril.

Kui saksa sõjajõud Lenin-
gradi frontil jaanuaris 1944
murdus, siis oli see eesti üksus,
kes tõrjus tagasi pealetungivad
vene jõudud Narva juures sel-
lal, kui sakslased taganesid.

Põgenikke saada on suhteli-
selt kerge, jatkas prof Kauri.
Aga mis see kõik endas sisaldab
— jätta mõne päeva jooksul
maha oma kodumaa, oma kodu,
kodune miljöö, oma seisundi
kaotus, töö, amet, varanduse
kaotus, eksistentsi võimaluste
kaotus.

Pole kerge muutuda põgeni-
kuks võrral maal, kus on raske
mõistetavaks saada, kuna ei
oska keelt konfronteerimiseks.
Samuti ollakse lähedal identi-
teedi kaotusele.

Teadagi, oldi saadud ette-
valmistus võõrastelt okupa-
tsiooni võimudest. Oldi üle elatud
samasugusel olukorral paljudel
juhtumel, aga alles oli veel
oma territooriumi, oma kodu,
mis annab jõudu. Oma kodu,
oma miljöö, oma territoorium
ümberringi — see on jõuallikas.
Midagi sellist pole põgenikul.
Lähemalt tänases lehes teisel.

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteering suurima usal-
dusega matusebürood

**Thure Söderquist
Begravnings &
Eldbegängelsebyrå**

Mariatorget 1-
116 48 Stockholm
Tel. 44 80 07, 44 80 93

Erialas:

**Eestikombelised
matusealutused
Õppäevane valvekord**

Unustamata armast abikaasat, isa, vanaisa ja sõpra

**Voldemar
Suurvee'd**

mälestavad kurbuses tema X
surma-aastapäeval 25. ok-
toobril

NADJA

**VALDEMAR
perekonaga**

**HELGI-EVE
perekonaga**

SARA ja ARTEMI

Ülestõusmise hommikul
näeme jälle!

Prof. Hans Kauri:

Intensiivne kultuur meie vaimne territoorium

Pögenike vastuvõtmise kohta **Reinis** tähendas prof. Kauri, et me **hobisame** rootslaste abistavust ja **vahel** oleme. See oli ootamatult ja **õnne** meile, kes saabusime sõjavälistusest.

Eestlastest, kes pääsdi põgene-ma, oli suur enamus, ligikaudu 75%, töövõimeliste-eas, teised olid alaealised ja suhteliselt väike osa oli nn. pensioniealisi. Elukutse seelsukohalt oli ligikaudu 80% tõelli, põllupidajaid, kalureid, umbes 12% oli ametnikke mitmes kategoorias ja ca 4% akadeemikute ja vabakutseliste esindajaid.

Aastal 1960 rändas 5000–6000 isikut edasi, peamiselt USA-sse ja Kanadasse. Kuid samal ajal jätkus mõnel määral juurevool Rootsis – sisseränd Saksamaalt, Taanist ja mujalt. Oleme arvestanud sellest ajast eestlaste arvu Rootsis ca 20 000. Nendest on umbes 14 000, s.o. 70% lülitunud Rootsi tööprotsessi. Ligi 99% nüüd rootsi kodanikud.

Edasi tegi kõneleja põgusa tagasiivaate ajaloosse, Eesti iseseisvuse algusesse.

Maa ja miljö, kust põgenikud saabusid, Eesti, kui kaotusterohke vabadusvõitlus oli lõppenud, tegi läbi kiire arengu. Rahvas näitas kohati isema teekäimist, mitmeti originaalsust ja leidlikkust probleemide lahendamisel.

Seejuures märkis kõneleja kul-

tuurautonoomia andmist minori-teetidele. Sellega oli mitmesaja-aastane pingre rahvuste vahelt kõrvaldatud. Siis maareform, mis tekitas kommunistidele peavalu. Edasi – kooperatiivne liikumine põllumajanduses, mis muutus traditsionaalseks, suurenes pidevalt ja kaastas heaolu põllumee-tele: produktide standardiseeringu ja sellega ühes õnnestunud eks-pordi. Reformide hoovus, mis ise-loomustab tänapäeva koolilelu Rootsis, oli faktumiks 20-ndate aastate Eestis. Kaugelekuulndiv sotsiaalseadlus teostus jne.

Rahvas, kes oli kaua suletuna vene tsaarivõimu ajal, sai tunda kevadisi vabu tuuli ja kirge kul-tuurilelu alal. Oleme olnud tunnis-tajaks kultuurinäilja tormist ja tungist ja seda kõikidel aladel, kaasa arvatud keel. Otsiti välja sõnu dialektide peidupaikadest ja loodi uusi sõnu selleks, et saada painduvat ja lihvitud sõnade va-ramut.

Selline oli see vaimne kapital, mille eestlased endiga paguluses kaasa töid. Kas seda tormihoogu oli võimalik tõkestada, katkesta-da?

Oli seega ka, võib-olla, arusaadav, et eestlased tundsid pisut ebamugavust, kui sinne maa võimud sirutasid külma käe kõigi soovide vastu. Põhjuse selleks oli, et eestlased sulaksid võimalikult kiiresti rootsi ühiskonda. Rootsisituk-

sid. Ja seda üteldi lausa välja. Avaldati imestust, kui perekonnad kodudes kõnelesid oma emakeelt. Polnud siis ka mingit väljapaadeti eesti koolideks. Osutus, et Eestis olid rootsi keelt kõneleval rahvusel oma koolid, kohtas järelda vastuse: on parem selline romantiline eks-perimenterimine unustada!

Prof. Kauri tõi elmaläinü järeldusena esile, et Eestist tuli põge-nike-vooluga kaasa ümmarguselt 400 algkooli- ja 150 gümnaasiumi-petajati. Igas põgenikelaagris organiseeriti laagrikoolid ja anti õpetust lastele, mis kestis kuni juunikuuni 1945.

Kõneleja näitas seejärel kooli-tegevuse arengut paguluses, ni-metades Sigtuna ja Stockholm gümnaasiume, täienduskoole, Stockholm ja Göteborgi algkooli ja tõi esile ka toetuste saamist koo-litegevuseks varem ja nüüd. Koo-litegevusega ühenduses märkis Kauri ka eestlaste kultuurilist tegevust, mainides kirjastusi ja nende tootmist. Teadusliku kir-janduse alal on välja antud üm-marguselt 500 teost. ERiiti tõstis ta esile Kirjanike Kooperatiivi ja sel-le toodangut. Märkimata ei jäänud ka eesti ajakirjandus.

Seoses kultuurilise tegevusega märkis kõneleja teatred, muusi-kat, laulupidusid, rahvatantsu ja võimaliselt eesotsas Ernst Idlaaga.

See intensiivne kultuuritöö ja seitskondlik tegevus kujunes sel-

leks territooriumiks, mille põge-nikud muretsesid endale. See on vaimne territoorium. Sellega on ka varasem vaimne miljö säilitatud. See oli see, mis andis kodutulle kootutule ja aitas kaasa tasakaalu saavutamiseks, aitas pagulast sel-le kindlal aluspõhjäl aktsepteerida lga päev kohtuvat võõrust.

Ma usun, et see oli õpetuseks mõlemale poolele. Pögenikele – niipea kui nad said keelega toime – avanes senisest avaram hori-soni. Pererahvas õppis tundma põgenikke ja läbima nendega hakkas mõistma nende õigustatud nõudmist ja ainas, võib-olla, et see vaimne kodu, mille põgenikud soovisid ehitada, garanteeris, et on enam-vähem harmooniliste in-mestega tegemist.

Ma usun, et selle tähendust ha-katakse märkama ka nende juu-res, kes otsustavad meie mate-riaalse vajaduse. Kõik teadmised on tagantjärele-tarkuse tulemused.

Mis on juhtunud? Võib väita, et kõik eestlased saavad nüüd siin-maa keelega toime. Kõik on koda-kondsed. Kõik on lülitunud töö-protsessi. Kõik on kodakondsed. Kõik on lülitunud tööprotsessi. Kõik hindavad seda maad ja on head kodanikud. Lapsed kes on käinud eesti koolis, jõuavad jätku-va õppeetgevuses samahästi edasi kui nende rootslastest koo-lisõbrad. Ja eesti kultuurilelu ei ole sugugi kahjustatud.

Ja siis institutsioon Eestlaste Esindus. Aastal 1966 asutatud. Val-ljaskond 4000–5000. Esindus on kujunenud remiss-instantsiks küsimustes, mis puudutavad minori-teeti. Esindus on eksisteeriv samal ökonoomsel tagemel – kui meie kaasmaalased üldiselt – ca 35 000 aastas. Ühiskonnalt ei ole meie saanud mingit toetust. Pikal ajal ei saanud meie isegi arhiivitöölist igapäevaste toimingute soorita-miseks.

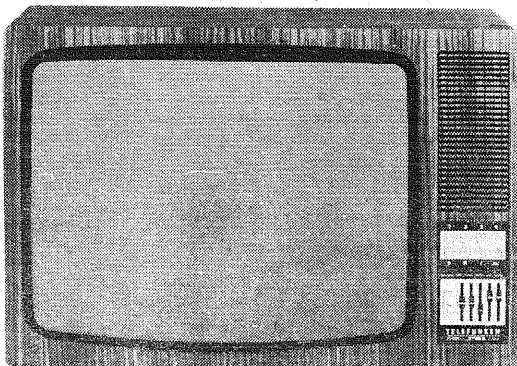
Prof. Kauri mainis ka Esinduse kultuurauhinda, mida jagati igal aastal välja andma aastast 1961. Seni on välja antud 13 auhinda (à 3000:6) kokku 39 000 krooni suuru-ses. Käsitlust leidis ka võitlus too-pelkodakondse – nõukogude ja rootsi – pärast. "Topeltkoda-kondus – see on monstrum nii rahvuslik intmõiguse seiskukohalt. See on tähtis ülesanne Esindusele jatkuvalt.

Prof. Hans Kauri puudutas lõ-puks veelkord kultuurilist tegevust kui põhilist pärandit Eestist. See pärand on kunagi saanud mõjuvoti rootsi kultuurist – ülikool, güm-naasium, rahvakooliseminar, rahvakoolid jm., kaasa arvatud tähelepanev varandus laensõna-de näol keeles. See on see fassett, mis õigustab pöördumist tänapäe-va rootsi ühiskonna poole taote-maks eluõigust. Üldine areng maailmas õigustab seda omakor-da.

Norrmalms Radio kasvab — äriruumid järjekordselt avaramaks! Avamine reedel 25. oktoobril. Kasutage erisoodustust avamispäeval!

Enamik eestlasi on valinud Telefunkeni värvi-TV aparadi.

Den mest efterfrågade
färg-TV:n från Telefunken.

Telefunken upplann PAL Färg-TV-systemet som Sverige och nästan hela Europa gått in för. Främst tack vare den naturtroga färgen och skärpan.
PALcolor 743 är en heltransistoriserad 26-tummare med touch-kontroller, skjutreglage och en stor framåtriktad högtalare. Uttag för fjärrkontroll och klar för TV-kassett och bildskivspelare.

TELEFUNKEN
PAL

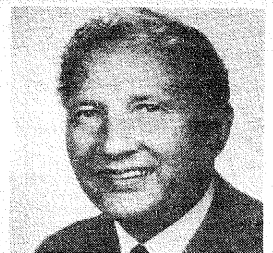
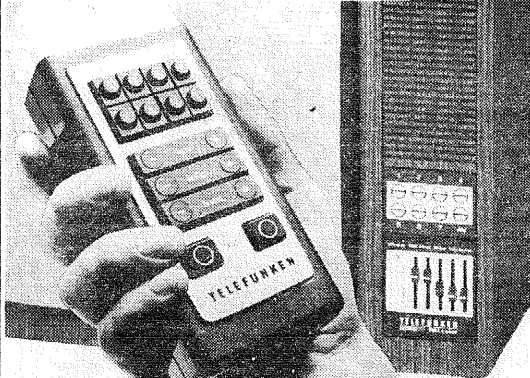
Se den nu hos oss. Välkommen!

Telefunkens färg-TV
med trådlös fjärrkontroll.

Telefunken uppfann PAL Färg-TV-systemet som Sverige och nästan hela Europa gått in för. Främst tack vare den naturtroga färgen och skärpan.
PALcolor 844 är en heltransistoriserad 26-tummare med touch-kontroller, skjutreglage och en stor framåtriktad högtalare. Klar för TV-kassett och bildskivspelare. Fjärrkontroll med ultraljud är standard.

TELEFUNKEN
PAL

Låt oss visa den. Välkommen!

Ing. Karl Grau,
ettevõtte eestlastest
omanik.

- Televisioon
- Raadio
- Stereo
- Majapidamis-masinad

Obs! Suur Telefunkeni transistorraadio igale värvi-TV ostjale preemiaks, avamispäevast kuni 1.10.74.

norrmalms radio
& elvaruhus ab

Svandammsplan 2, Hagersten. Tel. 45 13 50 ja 45 13 00.

- Eestlastele eriti soodsad hinnad ja järelemaksu tingimused.
- Tasuta kojusaatmine ja installeerimine.
- Vahetamisõigus 8 päeva jooksul.
- Erisoodustus — oma teenindusosakond.